

A TISZÁNINNENI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET

1887. szeptember hó 26—27-ik napján

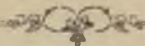
MISKOLCON TARTOTT ŐSZI KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE

MITROVICS GYULA,

EGYHÁZKERÜLETI EGYHÁZI FŐJEGYZŐ.

SÁROSPATAK.

NYOMTATTA STEINFELD BÉLA, A REF. FŐISKOLA BETŰIVEL.

1887.

A tiszáninneni evang. ref. egyházkerület 1887. évi szeptember hó
26—27-ik napján, Miskolcon tartott őszi közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

A tiszáninneni ev. ref. egyházkerület 1887-ik évi szeptember hó 26—27-ik napján, Miskolcon tartotta meg őszi közgyűlését, *Kun Bertalan*, püspök és *Ragályi György*, felsőborsodi egyházmegyei, mint hivatalukra legidősebb gondnok elnöksége alatt.

Jelen voltak mint képviselők:

Az abauji egyházmegyéből: *Fodor Pál*, esperes; *Komáromy László*, egyházmegyei gondnok; *Veress Sámuel*, *Idrányi Ferenc*, papi tanácsbírák; *Antalfy László*, főjegyző.

Az alsóborsodi egyházmegyéből: *Bornemisza József*, esperes; *Futó Sámuel*, *Tóth Dániel*, *Édes Vince*, papi; *Lengyel Sámuel*, *Molnár Bertalan*, világi tanácsbírák.

Az alsózempléni egyházmegyéből: *Kopré Ferenc*, esperes; *Meczner Béla*, egyházmegyei gondnok; *Keresztúry József*, *Tóth Lajos*, papi; *Szinyei Gerzson*, *Végh Bertalan*, világi tanácsbírák.

A felsőborsodi egyházmegyéből: *Debreczeni Gábor*, esperes; *Ragályi György*, egyházmegyei gondnok; *Takaró József*, *Szakal József*, papi; *Debreczeni Bertalan*, *Szekrényesy Árpád*, világi tanácsbírák.

A felsőzempléni egyházmegyéből: *Kálniczky János*, esperes; *Dókus Gyula*, *Dókus Ernő*, világi; *Dudás Lajos*, papi tanácsbírák; *Gyarmathy Sámuel*, aljegyző.

A gömöri egyházmegyéből: *Nagy Pál*, esperes; *Csider Károly*, egyházmegyei gondnok; *Réthy József*, papi; *Sárközy Gyula*, világi tanácsbírák; *Terhes Pál*, aljegyző.

A tornai egyházmegyéből: *Vajányi Lajos*, esperes; *Lükő Géza*, egyházmegyei gondnok; *Kapossy György*, papi tanácsbíró.

Az ungi egyházmegyéből: *Makay Dániel*, esperes; *Kovács Károly*, egyházmegyei gondnok; *Virágh József*, papi tanácsbíró; *Szabó Endre*, főjegyző.

Mint egyházkerületi tanácsbírák: *Béki Sámuel*, *Zombory Gedő*, *Balogh Béla*, *Lévay József*.

A sárospataki főiskola részéről: *Fejes István*, főiskolai egyházi al-gondnok; *Nagy Gusztáv*, akadémiai, *Kérészy István*, gimnáziumi igazgató; *Zsindely István*, főiskolai gazdasági választmányi elnök.

Jegyzőkül: *Mitrovics Gyula*, egyházi; *Debreczeni Bertalan*, világi fő-; *Kérészy Barna*, egyházi al-, *Dr. Kovács Gábor*, világi aljegyző.

Tiszáninneni egyházkerületünk, mielőtt megkezdette volna a jelen gyűlésen kitűzött tárgyak felett tanácskozásait, egy szép és lélekemelő ünnepélyben vett részt, amennyiben a gyűlést megnyitó nap reggelén adattak át egyházkerületi leánynöveldénk újonnan emelt díszes épületei a közhasználatnak. Reggeli 9 órakor az intézet egyik tágas termében gyűlt össze az egyházmegyéek nagyszámú küldötteiből, a miskolci hölgyekből és általában tanügybarátokból álló szép közönség, amidőn *Kun Bertalan*, püspök úr, röviden előadván az ünnepélyes összejövetel célját, magát az ünnepélyt az intézet növendékeinek buzgó éneklése nyitotta meg. Ennek elhangzása után, ugyancsak püspök úr mondott szívből jövő imát, istennek áldását kérvén abban a közmíveltség előhaladására, szentegyházunkra s közelebb leánynövelő-intézetünkre is. Ezután *Tóth Pál*, a leánynöveldé igazgató-tanára olvasta fel, általában a leánynövelés főbb elveivel foglalkozó, közelebbtről pedig egyházkerületi leánynöveldénk történetét előadó, tartalmas értekezését; mely után az intézet három növendéke, egyszerű, de szívből jövő szavak kíséretében, egy-egy ízléssel egybeállított virágsokrot nyújtott át *Kun Bertalan*, püspök, továbbá *Ragályi György*, egyházmegyei gondnok és *Ferenczy Lajos* uraknak, mint a kik szerető gondoskodásának és nagylelkű áldozatkészségének köszönheti protestáns közönségünk főleánynöveldénk megerősödését és újabbkori felvirágzását. A szép és lélekemelő ünnepélyt ugyancsak az intézet növendékeinek nagy hatást keltő szereplése rekesztette be, szívhezszólóan énekelvén el azok a nemzeti Hymnus első és utolsó versszakát. Egyházkerületi közgyűlésünk azzal a buzgó imával távozott el, ez ünnepély hatása alatt, reá várakozó köteletségének teljesítésére: vajha, ily kegyeletes érzések között felavatott leánynövelő-intézetünk, évenként növekvő erővel s mindinkább virágzó állapotban teljesíthetné messze kiható feladatát és nemes hivatását, családi, köztársadalmi és egyházi életünk javára és boldogítására!!

1. Elnöklő püspökünk, azon szép és magasztos ünneplés után, a melylyel adattak át egyházkerületi főleánynöveldénk újonnan emelt díszes épületei a közhasználatnak, szívesen üdvözlővén a szép számmal egybegyűlt gyűlési tagokat, mindenekelőtt tudatta, hogy szeretve tisztelt főgondnokunk, *br. Vay Miklós* úr ő nagyméltóságához szerencsénk nem lehetvén, a világi társelnöki szék betöltése váltott szükségessé.

Ezen körülménynél fogva, a társelnökségre *Ragályi György*, mint hivatalok szerint legidősebb egyházmegyei gondnok kéretett fel, ki is a szíves felszólításnak engedve, helyét a jelenlévők lelkes üdvözlése között foglalta el.

2. A gyűlésre kiküldött képviselők megbízó levelei felolvasottaknak tekintetvén:
Azok igazoltattak.
3. Ezzel összeköttetésben, az elnökség jelenti, hogy *br. Vay Béla*, alsóborsodi; *Bernáth Elemér*, felsőzempléni egyházmegyei gondnokok; továbbá *Mocsáry Lajos* és *Dr. Lengyel Endre*, egyházkerületi világi tanácsbírák, részint gátló körülményeik, részint épen egyházkerületünk ügyeiben, egyidejűleg teljesítendő, más irányú kötelezéseik miatt, jelen gyűlésünkön meg nem jelenhettek.
Elmaradásuk tudomásul vétetik.

4. *Balogh Béla* egyházkerületi egyházi tanácsbíróvá, még ez évi tavaszi közgyűlésünk alkalmából megválasztatván:
A szokásos esküt ünnepélyesen letette, s lelkes szavakban ajánlván fel eddig is méltó elismeréssel kísért szolgálatait s erejét egyházkerületünk s szent vallásunk nagy érdekeinek: helyét a közgyűlés tagjainak szíves éljenzései között foglalta el.

5. Egyházkerületi főleánynöveldénknek, a jelen gyűlés alkalmával történt ünnepélyes felavatásakor, *Ragályi György*, felsőborsodi egyházmegyei gondnok, az intézet konviktusa részére, alaptőke gyanánt, 500 frtot adományozván:

E nagylelkű áldozatért egyházkerületünk hálás köszönetét fejezi ki, örömmel jegyezvén fel azt azon adományok sorába, a melyek örökre beszélő tanúbizonyságai és lelkesítő példái maradnak, a nemeskeblű férfiú részéről, egyházi és iskolai életünk felvirágoztatása iránt tanúsított kifogyhatatlan szeretetnek és gondoskodásnak.

6. Nyári közgyűlésünk 5-ik számú jegyzőkönyvi határozata értelmében, beadattak az egyházkerületi egyházi tanácsbíróra a szavazatok, melyek küldöttség által bontatván fel, ennek jelentéséből kitűnt, hogy a beérkezett 350 szavazat közül *Fejes István* nyert 77, *Antalfy László* 51, *Orémus Dániel* szintén 51, *Tóth Dániel* 46, *Radácsi György* 27 szavazatot, a többi szavazat többfelé ágazván. Ennélfogva általános többséget senkisésem nyervén, a legtöbb szavazatot nyertek között a jelölés szüksége állott elő. Minthogy azonban *Antalfy László* és *Orémus Dániel* egyenlő szavazatot nyertek, közöttük sorshúzás eszközöltetett s ennek eredménye szerint *Orémus Dániel* állapítottatott meg jelölendőül.

Ennek folytán *Fejes István* és *Orémus Dániel* az újabb szavazásra kijelöltetnek, utasítatván az egyházmegyéek, hogy a szavazatokat jövő tavaszi közgyűlésünkre adják be.

7. Ugyanazon közgyűlésünk 14. jegyzőkönyvi számú határozatára vonatkozólag előterjeszti püspökünk, hogy ezen határozat értelmében minden egyházmegyébe elküldé az «Egyetemes Névtár»-nak az egyházak számának megfelelő példányát; továbbá kérdést tett *Tóth Sámuel*, conventi jegyzőnél a *Hornyánszkyval* kötött szerződés feltételei felől, bemutatja e tárgyban *Tóth Sámuel* levelét, melyszerint a *Hornyánszky-céggel* úgy kötöttetett a szerződés, hogy az 5 egyházkerület tartozik átvenni 2100 példányt s ennek árát 2 frt 40 krjával kifizetni; a 2100 példányon felül lévő példányoktól a *Hornyánszky-cég* bizonyos százalékot fog majd az egyetemes egyház részére fizetni, hogy legalább legyen valami alap a convent rendelkezése alatt is. Ennek folytán jelenti püspökünk, hogy a névtár árának felét, a fennebb hivatkozott határozat értelmében kifizette.

Ezzel kapcsolatban olvastatott az *abauji* egyházmegye *Göncön*, 1887. év augusztus 23—24. napjain tartott közgyűlésében, 18. szám alatt hozott határozata, melyben panaszolván, hogy ezen névtárak 2 frt 40 kr ára a szegényebb egyházakra igen terhes: felkéri egyházkerületünket, hogy amennyiben az egyetemes convent határozata szerint ezen névtár minden 5 évben megújítatik, hasson oda, hogy ezzel jövőre szegényebb egyházaink ne terheltessenek, hanem, ha továbbra is fentartaná a convent említett határozatát, vagy előfizetés útján adja ki, vagy találjon más utat s módot annak a szegény egyházak megterheltetése nélkül leendő kiadására.

Egyházkerületünk püspökünk eljárását tudomásul vévén, sajnálatának ad kifejezést a felett, hogy a főtiszteletű egyetemes convent ezen egyetemes névtárt ily drága áron állította elő, s egy budapesti kereskedő-céggel, az egyházkerületek megkérdezése nélkül, ily hátrányos szerződést kötött, minek folytán az egyházaknak tetemes költség okoztatik akkor, midőn több egyházkerület rendelkezik jól felszerelt nyomdával, mely nyomdák az említett művet a jelenleginél sokkal olcsóbban képesek lettek volna előállítani. Azért felkéri a főtiszteletű egyetemes conventet, hogy jövőre úgy az egyetemes névtár kiadásánál, valamint egyéb művek s irodalmi vállalatok kiadásánál, ne mellőzze a nyomdákkal bíró egyházkerületeket és csak akkor kössön idegen kereskedő-céggel a kiadásra nézve szerződést, ha a művet egyik vagy másik egyházkerület az idegen cégnél olcsóbban előállítani nem vállalkoznék.

8. Folyó évi tavaszi közgyűlésünk 12. számú határozatában, arra hivatott fel az *abauji* egyházmegye, hogy a *pusztafalusi* egyház újabban szervezett felekezeti iskolájára vonatkozólag tegyen tüzetes jelentést, a tanítói díjlevél felterjesztése mellett, jelen közgyűlésünkre. Minthogy ezen jelentés be nem adatott:

Az *abauji* egyházmegye annak jövő tavaszi közgyűlésünkre leendő beadására szorgalmaztatik.

9. Ugyanazon tavaszi közgyűlésünk 15. számú határozatára vonatkozólag, felterjeszti az *alsózempléni* egyházmegye a *makkos-hotykai* egyház presbyteriumának a *Meczner Gyula*-féle alapítványra vonatkozó és 1887. március 13-án felvett jegyzőkönyvét, melyben jelenti ezen egyház, hogy miután *Meczner Gyula* úr az alapítvány-levelet megváltoztatni nem volt hajlandó: az alapítvány-levelet a nevezett alapítónak visszaadta.

Tudomásúl vétetik.

10. Az 1886. év tavaszán tartott közgyűlésünk 63. számú jegyzőkönyvi pontjában felhivatván a sárospataki főiskolai tanári kar a theologiai vizsgák szabályzatának elkészítésére és az általa beadott munkálat a főiskolai igazgató-tanácsnak adatván ki bővebb tanulmányozás végett: az igazgató-tanács erről szóló jelentését a tanári kar munkálatával együtt jelen közgyűlésünk elé beterjesztette.

E munkálat a következő:

Tanulmányi és vizsgálati rendszabályok a sárospataki ref. akadémia theologiai vagy vallás- és egyháztudományi karánál.

1. §. A theologiai vagy vallás- és egyháztudományi kar magában egy szerves egészet alkot, 4 éves tanfolyammal, külön szakelnökség alatt.

A szakelnök hivatalköre.

2. §. 1. A szakelnök a karbeli rendes tanárok közül és által évenként szabadon választatik.
 2. Minden félév elején a tanszak hallgatóinak nevét, az illető rovatok betöltése mellett, a szakelnöki könyvbe bevezeti.
 3. Ugyanekkor a jelentkezéseket az egyes lecke-könyvekben, a tanulmányi rendszer figyelemben tartása mellett, névaláírással megerősíti.
 4. A tanszaki hallgatókat, tanszaki társaival, közelebbi figyelemmel kíséri.
 5. A szükséghez képest szakértekezleteket s szakgyűléseket tart és azokon elnököl.
 6. A rendes vizsgaidőről elmaradtaknak írásbeli folyamodványára, rendkívüli colloquiumra, határidőt tűz ki.
 7. A rendkívüli colloquiumot az illető előadó tanárral tartja meg s azon elnököl. Ha saját tantárgyából vizsgál, akkor az előző évi szakelnököt hívja fel az elnöklésre.
 8. A rendkívüli colloquiumnak eredményét a lecke-könyvben az észrevételek rovatában hitelesíti.
 9. Ezen rendkívüli colloquiumokról jegyzőkönyvet vezet, s a jegyzőkönyvet félévenként másolatban az igazgatónak kiadja, hogy az az érdemjegyeket az anyakönyvbe, illetőleg táblába utólag bevezesse.
 10. Az alapvizsgákat kitűzi s azokon elnököl s azok eredményét jegyzőkönyvbe veszi, s bizonyítvány-jelleggel a lecke-könyvbe bevezeti.
 11. A pályavégzettek lecke-könyvét átvizsgálja s ahoz képest, hogy az illető hallgató minden kötelezett tárgyat a kötelezett terjedelemben s kellő sikerrel hallgatott-e, végbizonyítvánnyal látja el.

Tanrend.

3. §. 1. Az előadási tantárgyak szabad választása a tanulmányi rend keretén belül, fentartatik.
 2. A 4 éves theologiai tanfolyam két 2 éves tankörre oszlik.
 4. §. Az első tankörnek tárgyai azok, melyek inkább alapvetőknek tekinthetők. Nevezetesen:
 1. *Héber nyelvtan*, az első évben, két féléven.
 2. *Új-szövetségi görög nyelv*, a könnyebb új-szövetségi könyvek olvastatásával s nyelvészeti magyarázatokkal, az első évben, két féléven.
 3. *A bölcsészet története*, két féléven.
 4. *Az egyetemes történelemből* legalább a *művelődés története s a legújabb kor története*, egy-egy féléven, az első vagy második évben.

5. *A magyar irodalom története*, két féléven.
6. *Az ó-szövetségi szöveg s irodalom története* (ó-szövetségi bevezetés), a második évben, két féléven.
7. *Ó-szövetségi írásmagyarázat*, a második évben, két féléven.
8. *Az új-szövetségi szöveg s irodalom története* (új-szövetségi bevezetés), az első vagy második évben, két féléven.
9. *Új-szövetségi írásmagyarázat*, a második évben, két féléven.
10. *Vallásbölcsezet, mint a különböző vallásalakok rendszeres ismertetése*, a második évben, két féléven.
11. *Az egyetemes egyháztörténelem*, 4 féléven.
12. *Nevelés- és oktatástan*, 4 féléven.
13. Rendkívüli tantárgyak, tetszés szerint, vagy a theologiai kar esetleges intézkedésének megfelelően

5. §. Ezen tantárgyak közül a *művelődés története s a legújabb kor története* egyfelől, másfelől az *Új-szövetségi szöveg s irodalom története* felváltva, minden második évben adatván elő, ezen tárgyak az I. és II. évesek által együtt hallgatandók, mindegyik éven az, a melyik épen előadatik.

6. §. E szerint az első évesek tanrendje a következő:

1. Héber nyelvtan.
2. Új-szövetségi görög nyelv.
3. A bölcsezet története.
4. Egyetemes történelemből a művelődés- és legújabb kor története, vagy az új-szövetségi szöveg s irodalom története.
5. A magyar irodalom története.
6. Egyetemes egyháztörténelem.
7. Nevelés- és oktatástan.

A második éveseké:

1. Ó-szövetségi írásmagyarázat.
2. Az ó-szövetségi szöveg s irodalom története.
3. Új-szövetségi írásmagyarázat.
4. Az új-szövetségi szöveg s irodalom története, vagy felváltva az egyetemes történelem a művelődés történetével.
5. Egyetemes egyháztörténelem.
6. Vallásbölcsezet.
7. Nevelés- és oktatástan.

7. §. A második tankörnek tárgyai a következők:

1. Ó-szövetségi írásmagyarázat, 4 féléven.
2. Új-szövetségi írásmagyarázat, 4 féléven.
3. Bibliai vallástan (biblica theologia).
4. Positiv keresztyén vallástan (dogmatica theologia).
5. Elméleti keresztyén hittan, a vallástudományok rendszerével.
6. Erkölcstan.
7. Gyakorlati theologia.
8. Seminarium a gyakorlati theológiából.
9. Egyházjog és alkotmánytan.
10. Magyar protestáns egyháztörténelem.
11. Közegészségtan.
12. Rendkívüli tantárgyak.

8. §. Ezen tantárgyak közül a 3. s 4. számú egyik évben, az 5. számú felváltva a másik évben adatván elő, az órarend helyes beosztása szempontjából ajánlatik a hallgatóknak, hogy az egyházjogot azon évben hallgassák III. és IV. évesek együtt, midőn csak ez egy utóbbi tárgy van előadási sorban. A magyar prot. egyháztörténelem is csak minden második évben adatván elő, azt is lehet a Közegészségtannal váltakoztatni.

9. §. E szerint a III. évesek tanrendje ez:

1. Ó-szövetségi írásmagyarázat.
2. Új-szövetségi írásmagyarázat.
3. Bibliai vallástan.
4. Positiv keresztyén vallástan, vagy ezek szünetelése esetén:
  - (3) Az elméleti keresztyén hittan;
  - (4) S az egyházjog;
5. Gyakorlati theologia.
6. Magyar prot. egyháztörténet.
7. Közegészségtan, mely azonban hagyható IV. évre is.
8. Esetleg valami rendkívüli tantárgy.

A IV. éveseké:

1. Ó-szövetségi írásmagyarázat.
2. Új-szövetségi írásmagyarázat.
3. Elméleti keresztyén hittan.
4. Egyházjog

vagy az előbbi szünetelése esetén:

  - (3) A bibliai vallástan;
  - (4) S a positiv ker. vallástan.
5. Erkölcstan.
6. Gyakorlati theologiai seminarium.
7. Magyar prot. egyháztörténelem.
8. Esetleg a közegészségtan.
9. Rendkívüli tantárgy.

Tanórák látogatása.

10. §. Az előadások pontos látogatására mindenki köteleztetik. Ennek ellenőrzésére az előadó tanárok időnkint névsort olvasnak; 3 indokolatlan mulasztás után az előadó tanár a mulasztót felfüggesztheti, s a kar, ha az illető eléje felebbez, a hallgatás bizonyítását feltételesen, vagy a körülményekhez képest, feltétlenül is megtagadhatja.

Vizsgálati rendszer.

11. §. Minden tantárgyból félévenként colloquium teendő, kivételt csupán az ó-szövetségi exegesis képezhet a IV. évesekre nézve.

12. §. A colloquiumok a téli félévben január végéig, s a nyári félévben az iskolai év végeig, a hallgatók s az előadási órák számának megfelelő időtartam alatt, nyilvánosan tartatnak.

13. §. A colloquiumok a hallgatóktól a jelentkezés sorrendjében vétetnek fel.

14. §. A colloquiumra jelentkezés, a colloquiumok megkezdése előtt, az előadó tanár által kitűzött időben, az előadó tanárnál, illetőleg annak megbizottjánál történik. A jelentkezési nap és óra, illetőleg a jelentkezési sorrend már minden jelentkezőre kötelező.

15. §. Az előadási, illetőleg colloquiumi órára több jelentkező el nem fogadtatik, mint ahánynak fölvehetését az illető előadó tanár, a szükséghez képest eleve meghatározza.

16. §. A colloquiumok eredménye: 1 jeles, 2 jó és 3 kielégítő osztályzattal, a lecke-könyv illető rovatába, az előadó tanár által bevezettetik. Kinek colloquiuma kielégítő sikert nem mutat, az javításra, s ennek nem sikerülése esetén ismételésre utasíttatik.

17. §. Rendkívüli colloquiumoknak van helye:

1. Betegségi eseteknél.
2. A rendes időben nem jelentkezés esetében.
3. A jelentkezési óra vagy sorrend elmulasztása esetében.
4. Végül a colloquium eredménytelensége esetében.

18. §. Rendkívüli colloquiumra csak a szakelnőknél lehet jelentkezni. És pedig csak írásbeli folyamodvánnyal.

19. §. A rendkívüli colloquium mindig a szakelnök jelenlétében s elnöklete alatt, az általa kitűzött időpontban vétetik fel.

20. §. A rendkívüli colloquiumok vagy 1. igazoltak s ez esetben díjtalanul vétetnek fel; vagy 2. igazolatlanok, s ez esetben, minthogy az ok kényelmeskedés, hanyagság vagy rendetlenség: csak díj mellett vétethetnek fel. Az igazolatlan rendkívüli colloquium díja 1 arany vagy 5 frt, mely díjnak elengedésére sem a szakelnök, sem az előadó tanár nincs jogosítva.

21. §. Rendkívüli colloquiumoknál az igazolásra megkívántatik vagy hiteles betegségi bizonyítvány, vagy igazgatói engedélyen nyugvó távolléti bizonyítvány. És pedig:

1. A jelentkezés elmulasztása esetén, a jelentkezésre kiszabott időtől a folyamodvány kelteig terjedő egész időtartamra.
2. A jelentkezésnél megállapított időről elmaradás esetén, ettől a folyamodvány keltéig terjedő időtartamra.

22. §. A félévi colloquiumokon kívül még a következő vizsgálatok tartatnak:

1. *Alapvizsga*, az első 2 éves tankör bevégezése után.
2. *Első képesítési vizsga*, a második 2 éves tankör bevégezése után.
3. *Második képesítési vizsga*, egy gyakorlati év eltelte után.

I. Alapvizsga.

23. §. Az alapvizsga elnöke a *szakelnök* (dékán), kihez a folyamodványok a vizsgaidő kitűzéseért, a vizsgadíjjal együtt, az előre megjelölt időkben adandók be.

24. §. Tagjai az illető tudományok előadó tanárai, s az egyházkerület által kinevezett két kültag.

25. §. Az alapvizsga tárgyai:

1. *Ó-szövetségi szöveg- és irodalomtörténet* (Bevezetés).
2. *Új-szövetségi szöveg- és irodalomtörténet* (Bevezetés).
3. *Egyetemes keresztyén egyháztörténelem*.
4. *Vallásbölcészlet* (mint a különböző vallásalakok szerves ismertetése).

26. §. A szóbeli vizsgát írásbeli előzi meg. A II. éves hittanhallgatóknak ugyanis mindjárt a tanév elején 3 feladat tűzetik ki értekezésre az alapvizsga tantárgyainak köréből, melyek közül egyet a vizsgálandó kidolgozván, azt húsvét előtt a szakelnökhöz beadni tartozik.

27. §. Kinek írásbeli dolgozata a kellő mértéket meg nem üti, szóbeli vizsgára nem bocsáttatik s ismételésre utasíttatik.

28. §. Az alapvizsga ideje junius utófele. A napok közelebbi meghatározása, a kar előleges meghallgatásával, a szakelnök által a körülményekhez képest történik.

29. §. A szóbeli vizsga eredménye tárgyankint s általános osztályzattal is megállapíttatik, jeles, jó, kielégítő és elégtelen eredménnyel, s a szakelnök által jegyzőkönyvbe vétetik s a lecke-könyvbe külön lapra, bizonyítványi jelleggel bevezettetik.

30. §. A ki egynél több tantárgyból elégtelen osztályzatot kap, föltétlenül ismételésre utasíttatik.

31. §. A ki egy tantárgyból kap elégtelen osztályzatot, az javító-vizsgára bocsáttatik, mely szeptember elejére tűzetik ki, s csak ennek sikerültével íratik be az illető a III-ad évi tanfolyamra, különben ismétlésre utasíttatik.

32. §. Ha valaki betegsége miatt, vagy ehez hasonló okból, júniusban az alapvizsgára elő nem állhat, annak megengedtetik szeptember elején egy eleve kitűzött napon ezen vizsgának letétele.

33. §. Ha az ilyen pótvizsgára utasíttatik, ezen pótvizsga legkésőbb december elején leteendő; addig megengedtetvén, hogy az illető a III. évi tanfolyam tárgyait, mint előjegyzett, hallgathassa, mely előjegyzés azonban csak akkor érvényes, ha a pótvizsga sikerül; ellenkező esetben az I. és II. tanévből a szükséghez képest kiválasztott tárgyaknak, egy évnél megfelelő óraszámában, ismét hallgatására köteleztetik.

34. §. Az ismétlésre utasított hallgató, ha a rendes vagy pótvizsgán újlag elégtelen készülségűnek találtatik, a theologiai tanfolyam további hallgatásától eltiltatik.

35. §. Az alapvizsga díja, a bizonyítvánnyal együtt, 8 frt s a bélyeg.

36. §. A pótvizsga díja, amennyiben az a teljes vizsgáló-bizottság előtt tétetik le, ugyanannyi, különben felényi, azaz 3 forint.

II. Lelkészképesítő vizsgák.

37. §. A theologiai tanfolyam IV-ik évének bevégezése után tartatik az *első képesítési vizsga*. Ezen első képesítési vizsgára oly egyének bocsáttatnak, kik a hittanszaki tanfolyam négy évi hallgatását lecke-könyvvel és bizonyítvánnyal vagy absolutoriummal igazolják.

38. §. Oly egyének, kik a 4 évi tanfolyamból egy évet külföldi egyetemen, bölcsészeti és theologiai tudományok hallgatásával töltöttek, kötelesek azt indexeikkel igazolni; e mellett azt is kimutatni, hogy minden köteles tantárgyból valamelyik hazai ev. ref. theologiai akadémián szabályszerű vizsgát (félévi colloquiumokat) tettek.

39. §. Az első képesítő vizsga tárgyai:

1. Ó-szövetségi írásmagyarázat.
2. Új-szövetségi írásmagyarázat.
3. *Bibliai vallástan* (Bibliai theologia).
4. *Positiv és elméleti keresztyén hittan*.
5. *Keresztyén erkölcsstan*.
6. *Szónoklati gyakorlatok*.

40. §. Minden első képesítő vizsgára jelentkező tartozik mindazon dolgozatait, melyeket a hittanszaki folyam alatt az egyes tanárok bírálata alá készíteni kötelezve volt, sőt esetleg más, szabadválasztás szerinti magándolgozatait is, lecke-könyvével és végbizonyítványával együtt bemutatni s az illető helyre a meghatározott időre beadni.

41. §. Az első képesítő vizsga sikeres letétele által, az illető *lelkészjelölt* lesz és mint ilyen, az egyházkerület nevében felhatalmazást és kibocsátást nyer, hogy mint segédlelkész, mindennemű lelkészi szolgálatot teljesíthet. A kibocsátás vagy felhatalmazás az egyházi törvényekben megszabott és a régibb gyakorlatok szerint fennálló feltételek és korlátok között *általános*, azaz nem csupán egy megnevezett egyházra vagy gyülekezetre szól és a vizsga sikeres letételekor azonnal kiadatik.

42. §. A *második képesítő vizsga* az első után legalább egy évre tehető s legfőlebb három évre teendő le, mely idő segédlelkészi gyakorlatban töltendő, vagy külföldi egyetemeken tanulmányozással és magán- vagy nyilvános tanítói, illetőleg tanári állásban tölthető. A vizsgára álló jelölt köteles okmányilag bizonyítani, hogy az első képesítő vizsgát annak idejében sikerrel letette és hogy idejét lelkészjelölthöz illő és megengedett foglalkozással töltötte és bármely állásban működött is, a lelkészi szolgálatokban magát gyakorolta.

43. §. A második képesítő vizsga tárgyai:

1. *Gyakorlati theologia* (Homiletika, liturgika, katekhetika és cura pastoralis). Egyházi törvényeink 95., 96. és 97. §-aiban kifejezett gyakorlati elvekre és szempontokra való tekintettel.

2. *Egyházjog.*
3. *Magyar prot. egyháztörténelem.*
4. *Gyakorlati biblia-magyarázat.*

44. §. Mindkét képesítő vizsga írásbeli dolgozatok készítésével köttetik egybe, melyre a tárgyak idejében kihirdettetnek. A dolgozatok elégtelensége esetében az illető szóbeli vizsgára nem bocsátható.

45. §. Az első és második képesítő vizsgálat elfogadására s vezetésére az egyházkerület közgyűlése, 6 évre terjedő időre, egy öt tagból álló bizottságot állít fel, mely a theologiai tanárokkal együtt, a püspök vagy helyettesének elnöklete alatt, a kerület állandó lelkészvizsgáló-bizottságát alkotja.

46. §. A ki az első vagy második képesítő vizsgálaton kettőnél több tantárgyból kapott nem elegendő osztályzatot, az egy év múlva az egész vizsgálatot ismételni tartozik s előbbi vizsgálatára, évei beszámítására nézve, le sem tettek tekintetik.

47. §. A ki két tantárgyból kapott nem elegendő osztályzatot, az egy év múlva e két, nem elegendő osztályzatát kijavíthatja, de az év részére be nem számíttatik.

48. §. A ki egy tantárgyból függesztetett fel, az 3 hó elteltével pótvizsgára előállhat, és ha ezt kellő sikerrel letette, alkalmaztatik és még az év is beszámíttatik.

49. §. A pót- vagy javító-vizsga elfogadására az egyházkerület esténként (ad hoc) bizottságot nevez ki, a püspök vagy helyettese elnöklete alatt.

50. §. A rendes képesítő vizsgák mindig szeptember hó első felében tartatnak.

51. §. Mind a rendes, mind a javító- vagy pótvizsga csak egyszer ismételhető.

52. §. Az osztályjegyek a képesítő vizsgálatokon is ugyanazok, mint az alapvizsgára nézve már megállapítottak.

53. §. A képesítő vizsgálatokról vezetett jegyzőkönyv, tudomásvétel és megerősítés végett, esetről-estetre az egyházkerületi gyűlésre mindig beterjesztetik.

54. §. A képesítő vizsgákért vizsgadíj nem fizettetik. A bizonyítvány díja 2 forint.

Ezen tanulmányi s vizsgálati rendszer életbeléptetése a jelenlegi tanerőkkel, addig is, míg a többi akadémiákon már szervezett 5-ik theologiai tanszék nálunk is szervezhető lenne, csak úgy lehetséges mindjárt a jövő évben, ha egy segédtanári állás már most úgy szerveztetik, hogy az illető segéd-tanár működését már az őszszel megkezdhesse. Ezen segédtanárnak teendője lenne, heti 3—4 órán át a héber nyelv elemeinek tanítása s heti 2 órán a kezdőknek a görög nyelvben gyakorlása, könnyebb új-szövevényi iratok olvastatásával.

A mi az átmeneti intézkedéseket illeti:

1. Az új vizsgáló-bizottságok úgy szervezendők, hogy a jövő év június havában az alapvizsga, s szeptemberben mindkét képesítési vizsga már megtartható legyen.

2. A 1886-ban vizsgázott káplánok második vizsgáját még az eddigi szokás szerint vennők fel a jövő év június havában.

3. A most 1887-ben vizsgázott káplánoktól pedig az új bizottság venné már fel a 2-ik képesítési vizsgát jövő év szeptember havában, s ezzel teljesen végbemenne a szeptemberi vizsgálatra való átmenetel, s a most végzeteknek ez irányban beadott s hozzánk áttett kérvénye is méltányosan s az illetőkre kedvezően intéztnék el.

4. Az első képesítő vizsga tárgyai közé még két évig az egyháztörténet is felveendő, mint-hogy addig olyanok fognak e vizsgára előállani, kik alapvizsgát még nem tettek.

Ezekben van szerencsénk, a theologiai tanári kar megbízásából, javaslatainkat a nagytiszteletű s tekintetes igazgató-tanács s a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés elé tisztelettel beterjeszteni.

Sárospatakon, 1887. június 23-án,

a főtiszteletű egyházkerületnek s igazgató-tanácsnak alázatos szolgálja:

Nagy Gusztáv,
akad. igazgató.

Fejes István,
igazgató-tanácsi elnök, főiskolai egyházi algonok.

Felolvastatván és pontról-pontra tárgyalás alá vétetvén, a következő megjegyzésekkel és kiigazításokkal fogadtatott el:

Az 1—22. §§-ok változatlanul maradnak.

A 23. §. így módosított: «Az alapvizsga elnökei a püspök és főgondnok vagy helyettesei. A folyamodványok a vizsgaidő kitűzéseért az előre megjelölt időben a szakelnökhöz (dékán) adandók be.»

A 24—27. §§-ok változatlanul maradnak.

A 28. §. következő lesz: «Az alapvizsga ideje junius utófele. A napok közelebbi meghatározása, a kar előleges meghallgatásával, az elnökség által a körülményekhez képest történik.»

A 29. §. következőleg módosul: «A szóbeli vizsga eredménye tárgyanként s általános osztályzattal is megállapíttatik: jeles, jó, kielégítő és elégtelen eredménnyel; ezen vizsgálatról a vizsgáló-bizottság elnöke és a szakelnök (dékán) aláírásával bizonyítvány adatik ki.»

A 30—34. §§-ok változatlanul maradnak.

A 35. és 36. §. egészen kihagyatik.

A 37—44. §§-ok nem változnak.

A 45. §. következővel egészítették ki: «Azonban az egyházmegyéknek azon joga, hogy a vizsgálatokra képviselőket küldhetnek, ezentúl is fenmarad.»

A 45—54. §§-ok változatlanul elfogadtatnak.

A 45. §-ban körvonalozott hatáskörrel felruházandó vizsgáló-bizottság öt tagjának megválasztása jövő tavaszi közgyűlésünkre halasztatik.

A mi pedig a vizsgálatokra vonatkozó eljárást illeti, a vizsgáló-bizottság ezennel megbízatik, hogy a theologiai tanári karral egyetértőleg készítsen e tárgyban kimerítő szabályzati javaslatot s azt annak idején egyházkerületi közgyűlésünk elé terjessze.

- 11.** Ezen szabályzatokkal kapcsolatban olvastatott a főiskola akadémiai igazgatójának előterjesztése, a megállapított theologiai tanulmányi és vizsgálati rendszer átalakulása következtében szükséges tan- és fegyelmi rendszabályok némely pontjának kevésbé lényeges módosítása tárgyában.

Az ajánlott módosítások, mint szükségesek, helybenhagyattak.

- 12.** Olvastatott az egyházkerületi missioi bizottság folyó évi szeptember hó 26-án tartott tanácskozásának 1. számú jegyzőkönyvi pontja, a melyben tudatja, hogy abbeli megbízásában — a mely szerint arra hivatott fel, hogy készítsen az egyházkerületünk területén levő missioi körökben működő missionarius lelkészek számára egy kimerítő s nagyjelentőségű munkáik s minden végzendőikben tájékoztató utasítást — eljár s ez irányban a következő előterjesztést nyújtja be az egyházkerület közgyűlése elé:

Főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés!

A főtiszteletű és méltóságos convent, az elmúlt 1886. évben megtartott üléseinek 51-ik számú jegyzőkönyvi pontjában, arra hívta fel az egyházkerületeket, hogy a missioi ügyek minél tervszerűbb és eredményesebb vezetése céljából, válaszszerint a maguk kebelében állandó missioi bizottságot. Egyházkerületünk, eleget tevéen a convent ezen utasításának: legközelebbi tavaszi közgyűlésében megválasztotta a kívánt bizottságot, s egyszersmind azzal bízta meg azt, hogy *készítsen bizonyos utasításokat az egyházkerületünk kebelében működő, missioi érdekeknek szolgáló lelkészek számára.* Bizottságunk e feladatában eljárván, véleményét és megállapodásait e tekintetben, a következőkben terjeszti elő:

Mindenekelőtt abban a véleményben van bizottságunk, hogy a missioi teendőket végző lelkészek részére, nagyon részletes, talán a legkisebb aprólékosságokra is kiterjeszkedő utasításokat

adni, nem lehetséges, de egyáltalában nem is szükséges. Nem lehetséges; mert hiszen a gyülekezeti s általában a vallásos élet esetei s annak egyes mozzanatai oly változatosak általában, a missioi körben pedig különösebben is, hogy azokat egy szempont alá fogni s talán megírt betűkkel kormányozni és vezetni igazán lehetetlen. De nem is szükséges; mert e téren az a fődolog, hogy a működő lelkészek, bizonyos tekintetben szabad tér levén nyitva és szabad kéz levén fentartva, a helyi szükségek és felmerült érdekek szerint igyekezzék teendőiben mindenkor eljárni, megtartván az apostolnak amaz utasítását: «Mindent a maga idejében s a bölcsesség lelkének tanácsa szerint, az Úrban testvéreinknek üdvösségére.»

Épenezért, midőn bizottságunk főbb vonásaiban körvonalozza azon kiválóbb elveket, a melyeknek kell, nézete szerint, irányoznia a missioi lelkészek lépéseit: ezen elvek között első helyre azt állítja, hogy minden, erre a munkatérre állított lelkész, hivatásának, lelki buzgóságának egész erejével és melegségével végezze el a maga kötelességeit, a melyeknek teljesítésére, különösen két körülménynek a megfontolása lehet rájuk nézve buzdító és felemelő, de egyszersmind kötelező erejű is kettős mértékben. Az egyik nevezetesen az, hogy, mint mindnyájan tudjuk, ezen a téren egészen elhagyott, szent vallásunk és a gyülekezeti élet áldásaiban nem részesülő hitsorsosaink egyesítéséről, megtartásáról van szó: egész magukra való maradottságuk, eddigi hanyattatásuk úgyszólván a lelki élet tekintetében, tehát bizonyára megérdemlik azt, hogy a hivatottak, buzgóságuk kettőzött mértékével forduljanak feléjük, lelkesítetve mindenesetre nehéz foglalatosságukban attól az evangéliumi ígértől: «Valaki csak egynek is gondját fogja az én kicsinyeimnek, én nekem veszi fel gondomat.» A másik pedig az, hogy egyetemes reformált egyházunk nevében és annak helybenhagyása mellett, mint szintén tudjuk, a convent tetemes áldozatot hoz ez ügy érdekében, s aránylag igen nagy összegeket ad évenként egyháztársadalmi életünknek ez oldalról való erősödésére és minél szélesebb körre való kiterjesztésére: mindenesetre megvárhatja azért, elsősorban az áldozatrakész nagy közönség, másodsorban pedig az ügyek élén álló legfőbb kormányzó-testület, hogy e nagyobb mérvű anyagi áldozatoknak megláttassék a maguk kielégítő eredménye, úgy a hozzánk tartozó hitsorsosok megtartásában, mint velünk való egyesülések által, egyházi életünk erősödésében.

A mi egyébiránt, ezek után, a missioi munka egyes mozzanataira és végzendőire vonatkozó szabályokat illeti, azokat a következő pontokban véli bizottságunk egybefoglalni:

1-ször. A missioi lelkész, elsőízben jelenvén meg, a gondjaira bízott missioi kör valamelyik helységében: miután kellően megértette idejövételének célját s jövőbeli összes munkálkodásának magasztos feladatát, elsősorban mindenesetre pontosan számba kell vennie leendő híveit, a mi, nagyon természetesen, csak a szintén pontos összeírás által lehetséges. Egyházkerületünk épen most foglalkozik a családkönyvek életbeléptetésének gondolatával; ha valahol, úgy a missioi munkálkodás terén nélkülözhetlen s összes munkásságunk kiinduló alapját tevő intézmény, a családkönyv. A miért is ily családkönyvnek készítése és pontos vezetése kötelessége lesz minden missioi lelkésznek, még abban az esetben is, ha talán a convent ezt nem tenné is általánosan kötelezővé.

2-szor. Már rendezett és az alakulás nehézségeivel és bajaival nem küzdő egyházközségi élet mellett is, egyik főfeltétel a lelkészi sikeres működésre, különösen pedig ennek azon ágazatára nézve, a melyet lelki gondozásnak szoktunk nevezni, az, hogy lehető alapossággal ismerjük híveinknek egész lelki, vallás-erkölcsi mivoltát s azt a szellemet, melynek hatalma és vezetése alatt állanak s a melynek tanácsai az irányadók, különböző viszonyaik és tetteik között. Az ilyen természetű alapos ismeretre különösen nagy szüksége van egy missionarius lelkésznek. E nélkül nemcsak hogy nem folytathatja, egy bizonyos cél felé haladva, munkálkodását, hanem igazán el sem indulhat öntudatosan működésében. Kötelességévé tétetik tehát minden, ezen a téren működő lelkésznek, hogy igyekezzék, saját közvetlen érzékölése és ennek alapján szerzett tapasztalatok útján megismerni lelki gondozása alá veendő híveinek összes életkörülményeit, azoknak úgy vallás-erkölcsi jó tulajdonait, mint netalán való gyöngeségeit; azokat a különféle természetű, részint az egyéni, részint családi és köztársadalmi viszo-

nyokból származó bajokat, a melyeknek orvoslása éppen feladata a vallásos, egyházi nevelésnek és így a missioi munkálkodásnak is. Az ilyen természetű és az ilyen magasabb érdekek céljából kötendő ismeretségnak legkedvezőbb és legtermészetesebb alkalma, nézetünk szerint, mindjárt az első találkozás. Ezt használja tehát fel elsősorban a missioi ügyben fáradozó minden lelkész, bölcsen és tapintatosan. Magyar református egyházunk híveinek nagy többsége, a tapasztalás tanúbizonysága szerint, természeténél fogva, bizonyos ellenszenvvel, vagy legalább gyanakodással fogadja azt, ha lelkésze, a kit igen szigorú erkölcsbírónak ismer, folyvást sarkában van, s épenezért más téren csak óvatossággal és nagy mérséklettel lehet eljárunk a közvetlen és mintegy felvigyázó lelki gondozás gyakorlásában; de a missioi körében elsőízben megjelent lelkésznek céljai elérésére, kedvezőbben találkoznak és működnek közre e tekintetben a viszonyok. Ha egyéb nem, már az eddig nélkülözött testvéri szeretet és összetartozás érzelmeinek édessége; az emberi természetben oly mélyen gyökerező ujságszeretet, mind megannyi egyenes intelmek arra nézve, hogy a missioi lelkész ez első találkozás alkalmait használja fel a jó talaj elkészítésére. Mindezeket meggondolva, adjuk azért utasításul a missioi lelkészek részére, hogy a családkönyv elkészítése végett, melynek jelentőségét és nélkülözhetlen voltát előbb már kijelöltük, személyesen keressék fel híveiket s ily módon igyekezzenek további sikeres működésöknek biztos alapját megvetni.

Az első rendezkedés és elindulás teendőihez tartozik ezek után 3-szor az is, hogy a missionarius lelkész, ilyen alkalmakkor szemelje ki hívei közül azokat a jobb és lelkesültebb egyéneket is, a kikre további működésénél leginkább támaszkodhatik, s a kik neki nehéz feladatának megoldásában megbízhatóbb segítő-társai lehetnek. Önként értetik, hogy az ilyen missioi köröket alkotó szórványokban, legalább kezdetben, nincsenek meg azok a feltételek, melyek a rendezettebb egyháztartás létesítéséhez szükségesek; gondnokot választanunk vagy presbyteriumot alakítanunk az ilyen helyeken egyelőre, szintén a lehetetlenségek közé tartozik. Gondoskodnia kell azért a missionarius lelkésznek a felől, hogyha ő eltávozik is és folytonos személyes létének erejével nem tarthatja is össze a híveket: az általa kijelölt őrállomásoknak meglegyenek a maguk éber vigyázói, s a fáradsággal végzett vetést ellenséges hatalmak és roszakarat el ne gázolják és meg ne semmisítsék. De az ilyen segítő-társak kiválasztását és a nemes ügynek való megnyerését, az itt kiemelt szempontok mellett, még azért is hathatósan ajánljuk a missioi lelkészek figyelmébe, mert elvégre tapasztalati tény az, hogy a kevésbé művelt néposztály tagjai rendszeren igen sokat adnak, egy. az ő körükhöz tartozó kiválóbb egyén tanácsára. Nézetünk szerint azért annak az intézménynek, mely a külföldi egyházak életének virágzásában olyan nagy tényező, s melyet diakonusi vagy diakonisszai intézménynek szoktunk nevezni, magyarországi viszonyaink és körülményeink között, különösen az általunk kiemelt alakjában van elsősorban értelme és megbecsülhetlen értéke. Használja hát fel ezt céljainak elérésére minden missionarius lelkész! . . .

Az úgynevezett családkönyv megalkotásával és annak pontos vezetésével azonban a missioi lelkésznek nem lehet megelégednie. Ez, természeténél és feladatánál fogva, nem foglal magában minden olyan adatot, a melyre az ilyen körben mozgó és ilyen különös érdekekért küzdő munkásságnak szüksége van, hogy az tervszerű s végeredményében sikeres legyen. Fő-fő kötelessége a missionarius lelkésznek ezért 4-edszer az is, hogy a családkönyv mellett, még egy külön *magán-naplót* is vezessen. Ennek feladata és célja több irányú lehet. Ebben a magán-naplóban jegyzendő fel az, a mit már a rövid conventi utasítások is mint kötelességet jelölnek meg, hogy t. i. melyik szórványban, mikor és mily célból jelent meg, ott mennyi időt töltött és mit végzett, mit tapasztalt.

Az itt szóban forgó és ilyen természetű feljegyzésekre a missionarius lelkésznek annyival is inkább szüksége van, mert az, éppen ezzel összeköttetésben, szintén kötelességévé tétetik: 5-ödször, hogy úgy összes eljárásáról, mint annak minden nevezetesebb mozzanatáról, koronkint számolni tartozik azon felsőbb egyházi hatóságok előtt, a melyekre bízták a convent intézkedései az ellenőrzés kötelességét. Ezen ellenőrző hatóságok elsősorban az esperesi hivatal, a melynek közigazgatási területéhez tartozik valamely missioi kör; másodsor az egyházkerületi általános missioi bizottság, illetőleg az egyházkerület,

a melyhez terjeszti aztán a bizottság a maga, az egész ügyet felölelő jelentését, és pedig abból a célból, hogy ez meg aztán a conventnek számolhasson be a koronkinti végeredménnyel. A mi az itt kiemelt ellenőrzési szempontból, mint elvből következik, az részleteiben abban áll, hogy minden missionarius lelkész köteles minden hóban egyszer jelentést tenni az illető esperesi hivatalnál eljárása eredményéről, évenként egyszer pedig, az őszi egyházkerületi közgyűlés alkalmából, egy kimerítő előterjesztést nyújtani be az egyházkerületi missioi bizottság, illetőleg annak elnöksége elé, kimutatván az előterjesztésben azt, hogy mennyire haladt a missioi ügy, a gondozására bízott körben egy év alatt; összehasonlítván az előző évet a folyó évvel; kedvező-e az eredmény? vagy ellenkezőleg, ha talán hanyatlás mutatható ki, miféle okok és körülmények eredményezték e kedvezőtlen jelenséget; minő akadályok állották útját az emelkedésnek, rámutatván egyszersmind összefüggőleg azokra a teendőkre is és javaslatokra is, a melyeknek megtétele és keresztülvitele kívánatos fordulatot biztosíthat az egész ügy fejlődésének.

Fentebb már eléggé rámutattunk azokra a nagyobb mérvű anyagi áldozatokra, a melyeket fordít e szent és nemes célra úgy a nagy közönség, mint legfelsőbb közigazgatási hatóságunk. Minthogy pedig ezek, áldozatuknak hováfordításáról és eredményéről joggal megvárhatják az adatokkal indokolt felvilágosítást és megnyugtatót: ezért és ebből a célból a missioi lelkészeknek 6-odszor az is kötelességükké tétetik, hogy amennyiben talán erre a célra szánt pénzösszegek bízattak volna gondjaik vagy bocsáttattak volna rendelkezésük alá, azokról hiteles és formászerű számadást tartoznak minden évben, első sorban ugyancsak az esperesi hivatal, illetőleg egyházmegye, ennek közvetítése útján pedig az egyházkerületi missioi bizottság elé terjeszteni.

Már a convent, kezdeményezőleg intézkedvén ez ügy vezetésében, kiemelte s ennek alapján 7-edszer mi is kötelezőleg kívánjuk kimondani utasításunkban, hogy missionarius lelkészeink, ott, a hol iskola és tanító van, nagyon természetesen, tartoznak az iskolákat meglátogatni és a tanítók működését, különösen a vallásos, kiválólag pedig a konfirmációi oktatást figyelemmel kísérni és ellenőrizni; a hol pedig tanító nincs, a szolgálatot e tekintetben a lehetőséghez képest a legnagyobb szorgalommal és önfeláldozással teljesíteni s mindezekre vonatkozó adatokat kívánt jelentésükbe szintén befoglalni. A mely helyeken állami vagy községi iskolák vannak, ott a missionarius lelkészek kettős gondot és szorgalmat fejtsenek ki abból a tekintetből, hogy tanköteles gyermekeink a vallástanításban szükségét ne szenvedjenek s neveltetésük ez irányban, a kívánalmaknak minden tekintetben megfelelő legyen.

És e ponton már különösebb lelkészi szolgálatokról szólván, itt és erre nézve lehetetlen dolog részletes utasításokat adni. Számítunk arra, hogy a melyik lelkésznek ilyen teendő jutott osztályrészül s a melyik ennek a nagy ügynek szolgálatába állott, az keblének, istentől nyert ihletéből fogja meríteni az e tekintetben szükséges papi bölcseséget és élénk kötelességérzetet, s az ilyen kérdésekre: melyik szórványban mikor és hányszor jelenjen meg; miről predikáljon és milyen szellem hassa át istenigéjének hirdetését? nem előljáróságától fog várni utasításokat és rendszabályokat, hanem önmaga meg fogja vigyázni az idők és a viszonyok intő jeleit s az evangéliumi jó gazda példája szerint fog előhozni őt és újat az ő lelki kincstárának házából, úgy táplálván az ő híveit, hogy egy is el ne vesszen azok közül, kiket ő reá bízott első sorban az isteni gondviselés, másodszorban pedig egyházi előljáróságának az a bizalma, a mely bizalmat mindenkor kitüntetésnek és megbecsülhetlen jutalomnak kell tekintenie annak, a ki nemcsak jó illatáért szereti az úrnak oltárát és annak szolgálatát. Méltán elvárjuk, hogy a mi egyházkerületünk terén működő missioi lelkészek nagyra tudják becsülni az ilyen erkölcsi jutalmazást! . . .

Azt talán, mint egészen természetes dolgot, szintén felemlítenünk is alig szükséges 8-adszor, hogy a missionarius lelkész a működése körében felmerülő születési, esketési, halálozási eseteket pontosan tartozik anyakönyvezni. Minthogy pedig református egyháztársadalmi életünk, a mely annyi erkölcsi és szellemi áldásokkal halmozza el tagjait, csak úgy állhat fel, ha iránta mindenki teljesíti tartozásait, szívesen részt vesz annak terheiben: felhívatnak 9-edszer a missionarius lelkészek, hogy az erre nézve szükséges kötelességérzetet felköltvén, igyekezzenek minden egyháztagot az egyházi adózásra és általában közteherviselésre bírni s velők e részben való kötelezettségöket teljesíttetni.

Íme, Főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés, gondolatunk szerint ezek azok a kiválóbb vezérelvek, a melyeknek irányadóknak kell lenniök egy missionarius lelkésznek az ő működési körében. Mi száraz és lélek nélkül való paragrafusok helyett, inkább rá akartunk mutatni arra a szellemre és lelkesültségre, a melynek kell áthatnia annak a kebelét, a kit az úr, az ő országának még egészen pusztán álló vagy legalább nem kellően megművelt részébe hívtat el, abból indulván ki felfogásunkban, hogy ha valahol, úgy itt is áll az, hogy «a betű nem használ semmit, lélek az, a mely megelevenít.» Teljes reményünk van ahhoz, hogy a hivatottak meg fogják érteni szavunkat, s hogy nagyobb részletességgel nem szükséges szólanunk, mert hiszen egyházkerületünknek, megfigyelve az idők jeleit s figyelembe véve az új munkatéren szerzett tapasztalatok intelmeit is, mindenkor módjában fog állani, hogy esetről-esetre kiegészítse a missionarius lelkészek számára ez idő szerint ily alakban körvonalozott utasításait.

Mitrovics Gyula,
missioi-bizottság előadója.

Egyházkerületünk, a missioi-bizottság által benyújtott előterjesztést, abban részletesen kifejtett elveket úgy egészben, mint részleteiben helyeselve, magáévá teszi s felhívja az egyes missioi körökben működő lelkészeket, hogy köteleességeik teljesítésében, minden tekintetben, az abban előadott utasítások szerint járjanak el. E munkálatot egyszersmind tudomásvétel végett a conventhez terjeszti fel.

- 13.** Ugyanazon missioi bizottság, ugyanazon jegyzőkönyvének 2. számú pontjában, pártolólágra kéri a convent elé felterjesztetni az *eperjesi*, alakuló fiókegyház abbéli kérelmét, melyszerint adassék meg annak részére azon állandó 500 frtnyi segély, a mely számára már régebben reménybe helyeztetett.

Számbavéve egyházkerületünk mindazon szükségeket, a melyeknek kielégítésétől függ a nevezett fiókegyháznak rendezése és megerősítése: felkéri a conventet, hogy annak számára a kért segélyt folyóvá tenni szíveskedjék, annyival is inkább, mert ott, részint a missionarius lelkész díjazása, részint pedig az alakuló fiókegyház legelső kiadásainak fedezése végett, ily összegre mulhatlanul szükség van.

- 14.** Ugyanazon missioi bizottság, ugyanazon ülésének 3. számú jegyzőkönyvi pontjában, pártolólágra terjeszti fel *Szabó Endre, minaji* lelkésznek abbéli kérelmét, melyszerint a conventtől számára missioi célokra adott 300 frtnyi összeg 500 frtra egészítettessék ki.

Minthogy egyházkerületünk, a benyújtott előterjesztésekből s az azokban feltüntetett adatokból, arról győződött meg, hogy az időközben előállott nehéz viszonyok miatt, a *minaji*, missioi feladatoknak szolgáló lelkész díjlevele tetemesen megcsökkent és pedig azon ok miatt, mert az egyház tehetősebb tagjai elhaltak, nagyobb része pedig elszegényedett: ezeknek alapján a *minaji* lelkész kérelmét hathatósan ajánlja a convent figyelmébe.

- 15.** Ugyanazon missioi bizottság, ugyanazon tanácskozásának 4. számú jegyzőkönyvében, azt terjeszti elő, hogy az *ungi* egyházmegyében levő, *jenkei* egyházhoz tartozó, mintegy 15 községben, mulhatlanul szükséges egy missioi központot alakítani, hacsak azt nem akarjuk, hogy azon helyeken, ma még szép számmal lévő híveink végképen elveszzenek ref. egyházunk részére.

Egyházkerületünk a nevezett területen, *Jenke* központtal, egy missioi körnek létesítését, maga részéről is szükségesnek találván, annak pártfogását és a szükséges segélyben való részesítését ajánlja a conventnek; egyszersmind felhívja a *jenkei* lelkészt, hogy ez ügyben már eddig beadott előterjesztésének kiegészítése végett, készítse el az egész tervezett missioi körhöz csatolandó szórványokban élő családfők névsorát s mutassa ki a távolságot is, amennyire esnek egymástól, az e célból egyesíttetni kívánt községek.

16. Ugyanazon missioi bizottság, ugyanazon gyűlésének 5. számú jegyzőkönyvi pontjában, az *alsózempléni* egyházmegyének ajánlata folytán is, pártolólág terjeszti fel *Komjáthy Gábornak*, mint a *szentesi* missioi kör lelkészének, abbeli kérelmét, hogy számára 200 frt állandó missioi segély eszközöltessék ki.

E kérelmet, mint egészen méltányost, egyházkerületünk, maga részéről is, ajánlólág terjeszti fel a convent elé. Minthogy azonban a családfők névsora, a kérelmező lelkész által, a beadott előterjesztéshez nem csatoltatott, utasítja egyházkerületünk az illető lelkészt, hogy e névsort állítsa össze idejében s a convent elé leendő felterjesztés végett küldje el püspöki hivatalunkhoz.

17. Ez évi tavaszi közgyűlésünk jegyzőkönyvének 59. pontja szerint, egy bizottság neveztetett ki, hogy a „*családkönyvek*“ szükséges voltának és azok általánosan kötelezett vezetésének kérdésében, a convent által tett kezdeményezés folytán, közgyűlésünk elé véleményes jelentést terjeszsen. E küldetésében a nevezett bizottság eljárván, erre vonatkozólag a következő előterjesztést nyújtotta be :

Főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés!

A főtiszteletű és méltóságos convent, mult évi gyűléseiről vezetett jegyzőkönyvének 55. számú határozatával, arra szólította fel az egyházkerületeket, hogy adjanak véleményt arra nézve, «hogy általában szükségesnek tartják-e a családkönyveket s azok vezetésének általánosan kötelező voltát, s ha igen, azon esetben adjanak erre nézve mintákat, hogy azoknak alapján a convent a további intézkedéseket megtehesse.»

A főtiszteletű egyházkerület alólirottakat bízván meg a nagyfontosságú kérdés feletti véleményadással, megbízatásunk eredményeként a következő előterjesztést van szerencsénk a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés elé nyújtani:

Mi a családkönyvek megkészítését és azoknak pontos és lelkiismeretes vezetését mulhatlanul szükségesnek és üdvösnek tartjuk. Ez a kérdés, mint mindnyájan emlékezhetünk reá, már évekkel ezelőtt bőven megbeszéltetett az irodalom terén is, s nem volt senkisé, a ki annak behozatala ellen, csak egy szóval is felszólalt volna, annyira, hogy annak életbeléptetése tehát ma már méltán a lelkészi kar közóhájának mondható.

És valóban, nem messzi kell keresnünk az okokat, melyek ez üdvös intézménynek minélelőbb való létesítése mellett szólnak.

Hogy a lelkész, egyházának minden irányban gondját viselhesse, arra nézve mulhatlanul szükséges az, hogy egyházának életéről, az abban történt nevezetesebb, jellemzőbb vagy tanulságosabb eseményekről és mozzanatokról, egy pontos és hű kép álljon előtte, hogy így aztán minden percben tisztában legyen a felől: hová kell fordulnia lelkigondozói munkásságának nagyobb erejével; mi az, a mit gyülekezetének érdekében legközelebb tennie kell, s mi az, a mi egyházának erős oldala, s hol tűnnek fel annak netalán való gyengeségei?

Mindezekre s általában a gyülekezeteink életében előforduló mozgalmakra vonatkozó adatokkal és feljegyzésekkel, eddig is rendelkezünk ugyan az úgynevezett *anyakönyvekben*; azonban ezek az adatok és feljegyzések, épen az anyakönyveknek természete és azoknak rendeltetésénél fogva, sokkal szórványosabbak, rendezetlenebbek, semhogy azok mindenkor tisztán és könnyen áttekinthető képétnyű jthatnák gyülekezeti életünk bármely ágának. Ezek a különböző anyakönyvek, magukban foglalnak ugyan sok mindenféle adatot, de arról épen a gyakorló lelkészek tehetnek legjobban tanubizonyyságot, hogy mennyire kevésbé tájékoztatók azok, hosszabb utánjárás és egybevetés nélkül, ha talán csak oly egyszerű kérdésekre akarunk is pontosan megfelelni: hány lélekből áll egyházközségünk, hány abban a férfi és nő egyháztag, hány a külön család, mennyi a gyermekek száma stb.? Az anyakönyveket és azoknak bősámmú adatait ilyen irányban hasznavehetővé, nézetünk szerint, csak a családkönyvek tehetik. Ezen családkönyvekben ugyanis külön ív levén nyitva egyházunk minden önálló családjának, azokban kellően

csoportosítva látjuk először az egyes családokban s azok életében koronkint történő és feljegyzésre méltó mozzanatok; az egyes részletekből s azoknak rendszeres összetételéből aztán az egész egyháznak mult és folyó történetét s az e tekintetben szükséges tudnivalókat is.

És e ponttal összefüggésben, természetesen jutottunk el a családkönyvek szükséges és hasznos volta mellett bizonyító második érvhez is. Ugyancsak a lelkészek tapasztalhatták legközvetlenebbül, hogy mily roppant mérvű fáradtságot és egészen lélekölő munkát; mily sok időt igényel, különösen nagyobb és népesebb egyházakban, sokszor csak egy családi értesítőnek, pontos és megbízható adatok szerint való kiállítása; vagy mit tesz az: elkészíteni egy-egy sorozási ívet; avagy csak, ha arra gondolunk is, hogy néha 20 évről kell átnézni a hallottas anyakönyvet, hogy aztán nyugodt lélekkel bizonyíthassuk azt, hogy meghalt-e vagy életben van-e az illető hadköteles, s végre, hogy minő kellemetlenséggel járhat, sok esetben, csak egy régibb időre vonatkozó keresztlevélnek a kiállítása is; a mikor akárhányszor megtörténik az, hogy a ki az okmányt kéri, még csak a legkisebb tájékoztatást sem képes megadni az időre nézve, a melyben keresnünk kellene. Mindezek a nehézségek egyszerre el vannak enyésztetve a *családkönyvek* által, a melyek részint kész és egészen hiteles, könnyen fellelhető adatokat tartalmaznak minden egyháztág életére nézve; részint pedig biztos kalauzál szolgálnak arra nézve is, hogy hol találhatjuk meg azokat az adatokat, a melyekre egy és más esetben épen szükségünk van.

Emellett, a fontosabb okok közül meg kell említenünk még azt is, hogy a családkönyvek, részint olyan adatokat foglalván magukban, melyek hű másolatai az anyakönyvekben is bejegyzett adatoknak; részint pedig olyanokat, a melyek mástermészetű okmányaink lapjain található fel: épen ezen központosító és egységes voltuk miatt, azt eszközlik egyrésről, a mi, nézetünk szerint, ugyanám kívánatos, hogy t. i. becesebb közokmányaink minél ritkábban tétessenek ki a gyakori használatból származható megrongálás vagy épen elhanyagolás veszélyének; másrésről pedig biztos alapjául szolgálnak egy újabb anyakönyvnek az előállításánál, abban az esetben, ha azok valamelyikét valamely baj vagy megrongálás érte volna. Jól tudjuk, hogy az anyakönyvek biztosítására és többszörösítésére nézve, megvannak téve a szükséges intézkedések; úgy vélekedünk azonban, hogy mindent fel kell használnunk arra nézve, hogy egyházaink történetének alapjai minél több oldalról megőriztessenek. Ezt tennünk annyival is inkább lehet, mert hiszen a családkönyvek vezetése semmi újabb áldozatot vagy munkaterhet nem kíván a lelkészektől, s azok szerkesztésénél, kerülve a cifraságot, ha az egyszerűsége és átlátszóságra fektetjük a fősúlyt, valóban nincs egyéb végzendőnk, mint pusztán csak annyi, hogy az anyakönyvi, bizonyosan nem sok időt igénybe vevő bejegyzések alkalmából, egyidejűleg a családkönyvbe is beírjuk azt az egypár betűt, a melyet annak rovatai megkívánnak.

Ezekben terjesztvén elő véleményünket a szándékba vett intézmény *hasznos és szükséges voltára* nézve: a mi most már az egésznek *gyakorlati keresztülvitelét* illeti, e tekintetben különösen két dolgot kell kiemelnünk. Nézetünk szerint a családkönyveknek a lehető legegyszerűbbeknek és könnyen áttekinthetőnek kell mindenekelőtt lenniök. A lelkészi hivatalnak, különösen az újabb időben, annyira felszaporodtak közigazgatási és irodai dolgai; részint egyházi, részint polgári intézkedések és törvények, annyi mindenféle irat és közokmány kiállítását tették kötelességévé, hogy a családkönyvnek, talán bonyodalmas és bürokratikus szerkezetűnek egyáltalában nem szabad lennie; sőtinkább, úgy kell szerkesztetnie, hogy az épen megkönnyítse eddigi dolgainkat is.

Ebből aztán önként következik az, hogy bár mi, magunk részéről, e célra, a rovatos ívek használatát látjuk az egyedül alkalmazhatónak, azokkal szemben, a kik az egészen nyílt lapok használata mellett szólnak, és pedig épen azért, mert az utóbbi nehézzé teszi az áttekintést s ellene van az egyöntetűségnek s könnyen tévesztésekre vezet: mindazonáltal abban a véleményben vagyunk, hogy a rovatok a lehető legcsekélyebb számúak legyenek s csakis a legszükségesebb és fontosabb adatok számára nyitassanak.

Ezek a vezérelvek lebegtek szemünk előtt a jelen előterjesztésünk mellé, elfogadás végett csatolt következő *mintá-ív* egybeállításánál,

134. házszám.		Családkönyvi lap.						34. lap.		
A családfők és tagok neve	Vallása	Polgári állása	Születési év, hó, nap	Megfelelő anyakönyv	Egybekelési év, hó, nap	Megfelelő anyakönyv	Elhalás éve, hava, napja	Megfelelő anyakönyv	Régibb családi iv	Jegyzetek
Családfők:										
Fehér István	ref.	földműves	1805. május 10.	16. IV.	1830. január 2.	1/II.	1865. október 1.	32. III.	85.	Nyomorék.
Fekete Sára	ref.	"	1812. nov. 6.	32. V.						102.
Gyermekek:										
1. István	ref.	kézműves	1832. márc. 1.	4. V.						Áttért.
2. Sára	ref.	"	1834. június 2.	12. I.						Külön családot alkot.
3. Katalin	ref.	"	1836. aug. 5.	7. VI.			1837. novem. 4.	8. II.	215.	
4. János	ref.	lelkész	1838. szept. 3.	9. II.	1858. január 4.	1. III.				Miskolcon lakik. Egyházi hivatal (gondnokságot, presbyterséget sat.) viselt. Sat. sat.

Erre vonatkozólag, szabad legyen még felvilágosításul, illetőleg netalán szükséges magyarázatul és indokolásul, a következőket elmondanunk:

Mint szintén természetes követelmény, önként értetik, hogy a családkönyvben minden önálló család számára külön lap nyittatik, melynek balfelől eső homlok-részére a házszám, jobbfelől fekvő szélére pedig a családkönyvi lapszám jegyeztetik fel; az előbbit a népesedési mozgalmak könnyű áttekintése, az utóbbit pedig a családkönyv egysége és csonkíthatatlan volta teszi szükségessé.

A családkönyvi lapok, illetőleg ívek egymásutánjának, úgyszólván az egész rendszerének, két módja lehetséges. Ezek közül az egyik az úgynevezett *betűrendes* egymásmellé állítás, oly módon, hogy a családok ívei, a vezetéknév kezdőbetűi szerint következnek egymásután. Kisebb, kevésbé népes egyházakban ez semmi nehézséggel sem jár, sőt bizonyos szótárszerű volta miatt, meg van a maga természetes előnye is; de nehezzé, sőt szintén lehetetlenné válik alkalmazása népesebb gyülekezetekben, a hol egyre-másra megtörténhetik az, hogy talán az e célra bekötött betűrendes ívek csakhamar betelenek, s egy bizonyos betűvel kezdődő családnév, illetőleg ív, nem illeszthető be az ugyanazon betű híveinek sorrendjébe, s ilyen esetben nincs más, mint az, hogy az ily új családnak a családkönyv végén kell nyitnunk egy további üres lapot, de a mi által aztán, nagyon természetesen, azonnal fel van bontva az egész betűrendes összefüggés. És ezen a bajon egyáltalában nem segít az, a mit némelyek ajánlanak, hogy t. i. nem kell a családkönyveket bekötteni és így mintegy egy testté alakítani, hanem úgynevezett szabad, *mozgó íveket* kell tartani, s esetleg, a szükséghez képest, külön csomagokban kezelni. Nem ajánlhatjuk ezt részünkről senkinek sem. Ápolása és rendben tartása annyi gondot igényel, használata oly nehézkessé válik, hogy arra igazán egy külön lelkészi irattár s egy külön felügyelő kívántatik.

A *másik* mód, a melyet mi ajánlunk, ennél sokkal természetesebb, s épen azért egyszerűbb és kevesebb nehézséggel keresztülvihető. Tervezetünk szerint, teljesen mellőzve a betűrendes egymásmellé állítást, az e célra bekötött, elegendő terjedelmű családkönyvben, kiki a maga legjobb belátása és az egyházközség viszonyaihoz képest, egy-egy külön lapot nyit, minden családnak. A miből önként következik, hogy minden, talán később alakított új család ott kap családlapot, ahol épen következik a folytonos vezetés sorrendjében. Így a kiszorulás vagy közbeékelés esete nem fordulhat elő. Hogy pedig az így vezetett családkönyv könnyen kezelhető legyen: vagy a családkönyv utósó ívein, vagy pedig külön mel-

lékleten készítünk egy rövid, de pontos *betűrendes ívmutatót*, egyszerűen annak feljegyzésével, hogy melyik családra vonatkozó adatok, a családkönyvnek mely lapján található fel? Ennek a betűrendes mutatónak elkészítése bizonyára nem jár sok munkával, s netalán szükséges bővítése is könnyebben megtörténhetik, mint a betűrendes családkönyvek vezetése.

Az általunk ilyen rendszer alapján tervezett családkönyv egyes lapjainak *rovatai* egyébiránt a következők:

Az *első* főbb rovat, a *családfő és a családtagok* vezeték- és keresztnevének nyittatik. Ezen rovatban előbb jegyeztetnek fel együtt az apa és az anya, s ez után jönnek számmal is kitüntetve a gyermekek. A számmal való feljegyzést azért gondoljuk szükségesnek, mert ilyen módon egyszerre látható az, hogy valamely kérdéses család hány tagból állt vagy áll még ma is?

A *második* rovatba a családtagok *vallása* íratik be. E rovatnak szükséges voltát alig kell bővebben indokolnunk. Az, hogy mennyi valamely egyházban a vegyes vallású házastársak száma; emelkedő vagy fogyó-e e tekintetben a hullámvás: ezen rovat feljegyzései után állítható össze legkönnyebben és legpontosabban. Azt hisszük pedig, hogy az ily mozgalmak tanulságosak egyházi életünk fejlődésére nézve s az ily tanulságos adatokat mindenkor figyelemmel kell kísélniök a gyülekezeti élet öreinek.

Az ezután következő rovat a családfő *polgári állását* vagy keresetmódját tünteti fel. Feljegyzését mulhatlanul szükségesnek tartjuk, mert az egyházi tagok anyagi állása, kereset és foglalkozásmódja félreismerhetlenül befoly a vallás-erkölcsi életre is, s így azt részletesen ismernünk kell; emellett ez szolgálhat esetleg megbízhatóbb alapjául az egyházi adózásnak vagy kivetéseknek, s bárminemű egyházi teherviselésnek is.

Ezek után a 3., 5. 7-ik rovatba jönnek a *születési, egybekelési és elhalálozási* adatok, a megfelelő év, hó és nap följegyzésével; mégpedig nagyon természetesen, úgy a családfők, mint a család valamennyi tagjára vonatkozólag. Mint tudjuk: ezek a pontok azok, a melyek fogják szolgáltatni az adatokat, bármely statisztikai kimutatás elkészítéséhez, s így ezen rovatai által lesz a családkönyv, igen sok dolgában kalauza és munka-megkönnyítője a lelkésznek.

E három rovat mindenikéhez, egy-egy *mellék- vagy kiegészítő rovatot* terveztünk, és pedig arra a célra, hogy azokban legyen feljegyezve az, hogy az illető születési, egybekelési vagy halálozási adatok a megfelelő anyakönyvnek mely lapján és milyen sorszáma alatt található fel, mint forrásban, és egyúttal nagyobb részletezéssel is. Súlyt fektetünk e kiegészítő rovatokra, annyira, hogy ezek nélkül az egész családkönyvnek alig van valami jelentőségű értéke és gyakorlati haszna. Ezek a rovatok azok, a melyek által a családkönyv összeköttetésbe hozatik az anyakönyvekkel, s ily módon részint összegezése, részint kísérő és kiegészítő társává lesz az ezen alapokmányoknak. Horderejük, legalább a mi felfogásunk szerint, hogy mily messzire vág, kitűnik egyebek közt abból is, hogy ha e rovatok pontosan ki vannak töltve a családkönyvben, annak segélyével bármely anyakönyvet nagyrészt helyre lehet állítani, abban az esetben, ha azt valami baj érte volna és pedig oly hív alakban, hogy a családkönyv vezetése mellett, minden adat arra a lapra és abba a sorszámába kerülhet, a melyben állott az az eredeti anyakönyvben.

Ezen mellék- vagy kiegészítő rovatok jelentősége van a jegyzeteket megelőző azon rovatnak is, a melyben az előző vagy régibb családi ív adataira történik utalás, azon esetben, ha valaki részére új s önálló családívet nyitunk. Ez a rovat teszi a lelkészt képessé arra, hogy szükség esetében még a leghosszabb szerteágazás mellett is, kimutathatja bármely nagy családnak úgyszólván egész geneológiáját.

Az egész rovatsorozatot, végre a *jegyzetek* rovata zárja be. Feladata az, hogy ide írhatók be mindazok az adatok, a melyek részére az egyes rovatokban nincs külön sorozat nyitva, a melyeknek bejegyzése azonban, egy vagy más tekintetben, mégis szükségesnek látszik. Épen ezen oknál fogva, e rovat tartalma egészen változatos lehet, s arra nézve, hogy mit és milyen természetű adatokat írjon bele a családkönyv vezetője, majdnem lehetetlen, egyszermindenkorra kötelező eljárási szabályokat megjelölni. E tekintetben minden attól függ: minő terjedelművé akarja valaki tenni a családkönyvi szolgálatokat.

Külföldön, hol a közvetlen lelkigondozás, tudvalevőleg, nagyobb mértékben gyakoroltatik, mint minálunk, a lelkészek szintén vezetnek ilyen családkönyvfélét, az úgynevezett «*Lelkészi napló*» címén s ez oly szigorú *nominal elenchusa* úgy az egész gyülekezet, mint az egyes egyháztagnak, magán, családi, egyházi és köztársadalmi életének és viselkedésének, hogy abból a lelkészi naplóból egyszerre megtudhatjuk az egész egyházközség erkölcsi életének fokát. S bár szerintünk, ennek tudása bizonyára szükséges és így kívánatos, e tekintetben azonban messzire mennünk mégsem tanácsos. Attól őrizkednünk kell, hogy a családkönyvek híveink előtt a «*fekete könyv*» hírébe keveredjenek s a jegyzetek rovatába így, véleményünk szerint, semmi olyan adat sem írható be, a mi talán az illető egyháztagnak, nem a nyilvánosság elé való dolgaira tartoznék, vagy a mi rá nézve, az ilyen feljegyzés által, örökre megbélyegző maradna.

Megbízatusunk nem terjedt ki odáig, s épen azért, e helyen, csak futólagosan emlékezünk meg arról, hogy a családkönyvek életbeléptetésénél, mindenesetre nehéz kérdés lesz annak eldöntése, hogy mennyire fog kelleni e tekintetben visszamennünk a multba; tehát az, hogy mely időponttól kezdődjenek megalkotandó családkönyveink? Ha a convent kötelezővé teszi azoknak vezetését, a főtiszteletű egyházkerület bölcsesége bizonyára meg fogja erre nézve találni a legszerencsésebb közvetítő utat. Mi részünkről most csak épen felvetjük a gondolatot, hogy régi mulasztást e tekintetben sem lehet egyszerre kipótolnunk; tehát, hogy itt is a legnagyobb mérséklettel, s inkább már csak a jövőnek dolgozva kell eljárunk. A családkönyveket visszamenőleg, talán a messze multból elkészíteni, valóban óriási feladat, csak egy közép nagyságú és számú egyházközségben is, egészen népes gyülekezetekben pedig szintén lehetetlen dolog, a lelkésznek többi, napi teendői mellett; lehetetlen, ha meggondoljuk, hogy ez esetben 20—30 évről kell lapról-lapra átforgatni és kivonatolni a különféle anyakönyveket, minden egyes család ívének elkészítésénél; sőt ezenkívül kikerülhetlenül szükséges még másfelé is fordulni adatokért. Ilyen terhet nem róhatunk csak úgy hamarjában, a most élő papi nemzedékre, s ily messziről kezdett családkönyv rendkívül értékes lenne ugyan, de a ráfordított nagy munka nem állana arányban használhatóságával.

Összeírván a gyülekezetben jelenleg élő önálló családokat, gondolatunk szerint, elégséges az, ha a családkönyvekbe csak az ezután előforduló adatok jegyeztetnek be s a multa visszamenőleg csak azok készítnek családkönyvet, a kiknek ezt körülményük lehetőségessé teszik. A fő- és mindenesetre kötelező dolog az, hogy a családkönyvek attól a perctől fogva pontosan vezetessenek, a midőn azoknak életbeléptetése törvényileg kimondva lesz. E tekintetben, véleményünk szerint, a családkönyveknek, ellenőrzés szempontjából, egy sorba kell helyeztetniök az anyakönyvekkel s egyéb hivatalos természetű okmányokkal.

Előterjesztésünk mellett, mély tisztelettel maradtunk
a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek

alázatos szolgálai:

Fejes István,
küld. elnök.

Radácsi György,
bizottsági tag.

Mitrovics Gyula,
a bizottság jegyzője.

Egyházkerületünk e munkálatban kifejtett elveket magáévá tevén, azokat a convent elé határozta felterjeszteni, már ez alkalommal kifejezvé az, hogy ha a convent a családkönyvek vezetését általánosan kötelezővé teszi s talán mintákat is állapít meg ebből a célból, abban az esetben ezen minták nyomatását, saját használatára, egyházkerületünk önmagának tartja fel.

18. Olvastatott *Teleky Péter*, egyházkerületi tanácsbíró és sárospataki főiskolai igazgató-tanácsosnak levele, a melyben előrehaladt korával járó gyöngékedése miatt, úgy az egyházkerületi tanácsbírói, mint igazgató-tanácsosi állásáról lemond.

Egyházkerületünk fájdalommal válik meg közéletünknek eme hű munkásától, s midőn hosszú időn át minden irányban kifejtett buzgóságáért, kitartó lelkesültségeért és egyházszeretetéért e helyen is kifejezi szíves elismerését, az ily módon megüresedett egyházkerületi világi tanácsbírói hely betöltését ezennel elrendeli s a szokásos szavazatok beadásának határidejéül közelebbi tavaszi közgyűlésünket tűzi ki.

19. Ugyanezen körülménynél fogva szükségessé válván a főiskolai igazgató-tanácsosi állás betöltése is:
Arra, nagy szótöbbséggel, *Meczner Béla*, az alsózempléni egyházmegye gondnoka választatott meg.
20. Olvastatott a vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter 26,006. szám alatt kelt intézménye, melyben arról értesít, hogy az egyetemi jog- és államtudományi karoknál tartandó tudorsági szigorlatokról szóló 1883. évi szabályzat 4. és 6. §§-ai következőképen módosítottak:
«A 4. §-hoz: Úgy a jog-, mint az államtudományi összes szigorlatok, a szigorlók által tetszés szerint választható rendben tehetők le.»
«A 6. §-hoz: Nyolcadik félévöket végző egyes joghallgatókat, kiket arra szorgalmok és előmenetek alapján különösen érdemeseknek talál, a jog- és államtudományi kar kivételesen már a 8-ik félév utolsó 4 hetében is szigorlatra bocsáthat.»
Tudomásúl vétetik.
21. A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi minisztérium, folyó évi június 16-ról, 1383. elnöki szám alatt, arról értesíti püspöki hivatalunkat, hogy a magyar kir. kormány és a cs. kir. közös minisztérium között létrejött megállapodás következtében, a püspöki hivatalunk által kiállított és hivatalos pecséttel ellátott kiadványok Boszniában és Hercegovinában való használatra külön nem hitelesítendőek.
Tudomásúl vétetett.
22. Ugyanazon minisztérium, folyó évi június 16-án, 20,990. szám alatt, a *Grossmann Miksa* budapesti gyárában készülő palatáblákat népiskoláinknak ajánlja.
23. Ugyanazon minisztérium, folyó évi július 5-én, 25,880. szám alatt, az 1886-ban eltiltott *Dr. Popu Miklós* által szerkesztett «Geografia ungarici» stb. hatodik kiadásának iskolai használatát engedélyezi.
24. Ugyanazon minisztérium, folyó évi június 7-én, 31,937. szám alatt tudatja, hogy a *budapesti* állami közép-ipartanodába a gimnáziumi negyedik osztályt jó képesítéssel végzett növendékek vétetnek fel.
25. Ugyanazon minisztérium, folyó évi július 5-én, 25,980. szám alatt, tudatja, hogy a *sárospataki* és *miskolci* gimnáziumokra nézve az állami főfelügyeleti jog gyakorlásával az 1887—88. évre ismét *Békéssy Gyula*, debreceni tankerületi kir. főigazgatót bízta meg.
26. Ugyanazon minisztérium, folyó évi március 29-én, 10,436. szám alatt, ajánlja a *Mössner József* által készített hazai hímzések rajzainak lenyomatait, melyeket tanfelügyelői láttaozással ellátott levélben kifejezett kérelemre az illető az iskolák részére díjtalanul megküld.
27. Ugyanazon minisztérium, folyó évi június 7-én, 23,215. szám alatt, megküldi a középiskolai padokra vonatkozó újabbmértű terveket.
28. Ugyanazon minisztérium, folyó évi augusztus 23-án, 27,250 szám alatt, ajánlja a középiskolák számára a *Kálódy* nővérek budapesti művirág-gyárában készített természethű művirágokat.
Mindezen miniszteri leíratok köröztetvén, tudomásúl vétettek.
29. Ugyanazon minisztérium tudatja, hogy *Ő császári és apostoli királyi Felsége* a *tibold-daróci* ref. egyháznak iskolaépítésre 100 frtot; a *mádi* egyháznak temploma és iskolája helyreállítására 100 frtot; a *szászfai* egyház részére egyházi és iskolai épületei helyreállítására 100 frtot; a *berzétei* egyház részére, templom- és iskolaépítésre 100 frtot; a *vadnai* egyháznak iskolaépítési célokra 100 frtot magánpénztárából legkegyelmesebben engedélyezni méltóztatott.
Ő császári és apostoli királyi Felségének ezen adományai leghálásabb köszönettel fogadtattak.

- 30.** Olvastatott a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak, folyó évi július hó 22-én 26,227 szám alatt kelt, püspöki hivatalunkhoz intézett leírata, melyben, hivatkozván arra, hogy a *sárospataki* főgimnázium I. és II. osztályában járó tanulók száma, a bemutatott statisztikai adatok szerint, meghaladván a törvények által megállapított maximumot, felhívandónak rendeli az illető pártfogóságot arra, hogy az említett osztályok párhuzamosításáról gondoskodjanak.

Minthogy a sárospataki főiskola szóban forgó osztályaiban a létszám a folyó iskolai évben nem fogja meghaladni a megengedett maximumot, külön intézkedésre ez irányban nincsen szükség.

- 31.** Olvastatott a dunántúli egyházkerület *Székesfehérváron*, 1887. július 1-én tartott közgyűlése jegyzőkönyvének 19. számú pontja, melyben meggyőződván a nevezett egyházkerület a *Br. Baldácsy*-alapítvány igazgatóságának jelentéséből s az egyházkerületek meghatalmazottai közgyűlésében felvett jegyzőkönyvből, hogy ezen alapítványnál az ügyészi kezelési díjak különféle címeken igen magasak, megke-restetni határozza az alapítványt kezelő bizottságot, miszerint a kezelési díjak leszállítását és a jótékony cél érdekében lehető mérséklését, esetleges személyváltoztatás által is eszközöltesse.

E tárgyban egyházkerületünk tévén meg a kezdeményező lépést s a tárgyalt határozat teljesen megegyezvén ez ügyben általunk hozott határozatokkal: a dunántúli testvéregyházkerület ezen intézkedése tudomásul vétetik s egyszersmind utasítatnak conventi képviselőink, hogy ezen határozatot az egyetemes conventen pártolják.

- 32.** Olvastatott *Beöthy Zsigmond*nak, a közalap végrehajtó-bizottsága elnökének püspökünkhöz intézett levele, melyben panaszolja, hogy az országos közalap hátrálékaiból ugyan jelentékeny összeg küldetett be, de a folyó évi tartozásokból igen csekély; úgy, hogy az esperesekhez körlevelet volt kénytelen intézni, hogy a tartozások behajtását törvény útján s felelősség terhe alatt lehető erélylyel és szigorral eszközöljék, mert különben alig lesz elég pénz oly sok igény kielégítésére. Közli egyszersmind ezen körlevelet.

Az országos közalap végrehajtó-bizottsága elnökének ezen átírata folytán, egyházkerületünk is utasítja az egyházmegyék espereseit, hogy minden törvényes eszközökkel, esetleg a törvény szigorának alkalmazása mellett is, kellő erélylyel és szigorral eszközöljék a közalapra megajánlott összegek behajtását és igyekezzenek azon, hogy jövőre hátrálékok egyházmegyéikből ne maradjanak.

- 33.** A könyvvásárlást előmozdító bizottság, folyó év június haváról, püspökünkhöz intézett levelében azon kérését adja elő: méltóztassék odabátni, hogy minden hitközségben alakuljanak közkönyvtárak; a papok időről-időre, szószékről és iskolai vizsgák alkalmával hirdessék az olvasás hasznát és gyönyörét; hogy a theologusok és tanító-jelöltek utasításokat nyerjenek a szaktanároktól könyvtárak alapítására és az olvasás megkedveltetésére; hogy a népiskolákban, középiskolai önképzőkörökben és általában mindenütt, ahol lehetséges, a pénzjutalmak helyett könyveket osszszanak szét és nagyobb helyeken gondoskodva legyen arról, hogy a lelkész és tanító hasznos és erkölcsileg nemesítő népies iratokat terjeszthessen.

Egyházkerületi közgyűlésünk, különösen a nép művelődésének előmozdítása szempontjából, kellőleg méltányolván a könyvvásárlást előmozdító bizottság megkezdett törekvését: annak előmozdításához, a maga részéről, szívesen hozzájárul s úgy a lelkészekről, mint a tanítóktól megvárja, hogy lehetőleg minden egyházban iskolai és népkönyvtárakat állítván, azoknak folytonos gyarapítását s általában e nemescélú társulat törekvését minden lehető módon előmozdítani köteleességüknek ismerendik.

- 34.** A *tornai* egyházmegye és a *gesztelyi* ev. ref. lelkész által benyújtott vallássérelmi panaszok, a mellékelt okmányokkal együtt

A convent elé terjesztetni határozattak.

35. «Az egyházi közigazgatás kézikönyve,» valamint «Magyarország tiszti cím- és névtára» című jó és hűzgapótló munkákra

Egyházkerületünk a lelkészek figyelmét felhívja.

36. Olvastatott a *rimaszombati* egyesült prot. gimnázium igazgatójának jelentése, melyben arról értesít, hogy az egy évre kinevezett *Kispál Mihály* tanszékére új pályázat hirdettetett; azonban egyetlen pályázó sem jelentkezvén, ismét *Kispál Mihály* ajánlatot helyettes tanárul; továbbá, hogy az áldozatkészség az iskola iránt ez évben sem lankadt. Tetemesebb áldozatokat hoztak Rimaszombat városa, *Dapsy Vilmos*, a rimaszombati takarékpénztár s a gömörmezei nép- és iparbank; hogy az iskola bevétele 15,657 frt, kiadása 15,128 frt volt; a tápintézet bevétele volt 4089 frt, kiadása 4102 frt, vagyona 15,127 frt; élelmezést nyert a tápintézetben 70 növendék, az évi ellátás díja 42 frt; beiratott az év elején 216 nyilvános és 6 magántanuló, vizsgát tett 205 nyilvános és 3 magántanuló; ezek között volt 69 ev. ref., 67 ág. ev., 49 római kath., 23 izraelita; érettségi vizsgálatra jelentkeztek 18-an, az írásbeli vizsgát sikerrel tette le 15, a szóbelit 13; ösztöndíjban részesültek 19-en, összesen 197 frtban; a tanári nyugdíj-intézet tőkéje 2003 frt; a tanári kar alapító-tagja lett a „*Magyar Prot. Irodalmi Társaság*“-nak 100 frttal; a tűzkárosult eperjesi ev. főiskola segélyezésére saját körében 12 frtot, tanítványai között 18 frt 57 krt gyűjtött; az ifjúsági gyámegylet különböző jótékony célra 30 frtot adott; a jövő 3 évre *Zachar Gusztáv* választatott igazgatóvá.

Tudomásul vétetik.

37. Olvastatott az egyházkerületi leánynevelő-intézet felügyelő-bizottságának ezen újonnan alakított iskolánk állapotáról szóló kimerítő jelentése, mely jelentés felőleli egyrésről az iskola szellemi állapotát és létszámát, másrésről a felügyelő-bizottságnak az építkezés körül a mult évben teljesített munkálkodását.

Közgyűlésünk ezen jelentésből és saját közvetlen tapasztalatából örvendve vesz tudomást arról, hogy ezen iskolánk a felügyelő-bizottság gondos vezetése mellett mily nagymértékű előhaladást tett, s hogy az a kor kívánalmainak megfelelőleg berendeztetett. Megbízva azért a felügyelő-bizottságot annak további vezetésével és a még szükséges teendők teljesítésével. Utasítván egyszersmind, hogyha majd az építkezés- és felszerelésre vonatkozólag a vállalkozókkal végleg leszámol, a számadás eredményét terjeszsze egyházkerületünk elé.

38. *Kérészy István*, a sárospataki főiskola gimnáziumi igazgatója, a nevezett iskola ez évi létszámáról tevén jelentést, a jelentésből kitűnt, hogy a létszám a gimnáziumban, a jelentéstétel napjáig 448, tehát 2-vel több, mint az iskolai év elején volt, egy évvel ez előtt.

Tudomásul vétetik.

39. A főiskolai igazgató-tanács, folyó évi szeptember hó 6—7. napjain tartott tanácskozásának 22. számú jegyzőkönyvi pontjában tudatja, hogy a főiskolai gazdasági választmány, a *Kérészy István* igazgatóvá történt megválasztatása által megüresedett könyvraktárnoki állomásra, egyező akarattal *Maklári Pap Miklós*, gimnáziumi tanár választatott meg.

Maklári Pap Miklós, könyvraktárnoki hivatalában megerősítettik, s a gazdasági választmány megbizatik, hogy a könyvraktár átszámolásáról és ez alapon történő átadásáról intézkedjék.

40. Ugyanazon igazgató-tanács, ugyanazon tanácskozásának 11. számú jegyzőkönyvi pontjában előadja, hogy a sárospataki állami tanítóképezde felügyelősége által, az iránt kerestetvén meg: nem lenne-e hajlandó engedélyezni, hogy a képezdei ifjak, a főiskolai tornacsarnokot használhassák: e tárgyban, jóváhagyás végett, jelenti, hogy a köziskolai szék jelentése folytán, felvilágosítást nyervén a felől, mikép annak, hogy a főiskolai tornacsarnokot és eszközöket, az állami tanítóképző-intézet növendékei is használhassák, semmi elháríthatlan akadály nem áll útjában, amennyiben mindkét tanintézetben ugyanazon tanár levén

a tornászat tanítására alkalmazva, az órák beosztása gátló körülményekbe nem fog ütközni; ezért igazgató-tanács készséggel hozzájárul köziskolai szék javaslatához s a tornacsarnok használatát, újabb és más-természetű intézkedés esetéig s addig, míg ugyanazon tanár van mindkét intézetben a tornászat tanítására alkalmazva, már a folyó iskolai évtől engedélyezi. Elfogadja igazgató-tanács a köziskolai szék azon javaslatát is, hogy a tanítóképző-intézet tornaeszközeinek átvétele, miután a főiskolai tornacsarnok fel van szerelve és felelősséggel is jár, szükségtelen. A mi pedig illeti köziskolai széknek az évenkénti használatért járó díjösszeg meghatározását, hogy t. i. azon összeg adassék főiskolánknak, melyet az állam e címen, saját tornacsarnoka részére ez ideig évenként kiutalványozott, ezt csakis egy évre fogadja el igazgató-tanács; mert habár nem akar is, a testvérintézet gyámolítása által magának nyereséget, az iránt mindenesetre meggyőződést kell szereznie, hogy a tornacsarnoknak, a tanítóképző-intézet által való használata, évenként mennyi költségtöbbletet fog okozni. Ez okból igazgató-tanács, az évenkénti díjösszeg megállapításának jogát, már ez alkalommal biztosítani kívánja magának.

Igazgató-tanácsnak, e tárgyban tett intézkedése minden pontjában helybenhagyatván, a főiskolai tornacsarnoknak, az állami tanítóképezdei ifjak részére kért használata, a tett kikötések mellett, megengedtetik.

41. Tárgyaltatott a *főiskolai igazgató-tanács* jelentése a *Pálóczi Horváth Mária* és *Simon* nevére a *budapesti József-műegyetemen* alapított ösztöndíjak elnyerése végett beadott pályázatokról. Ezen jelentés szerint három pályázati kérvény adatott be, u. m.: *Emödy László*, *Batta Kálmán* és *Szabó Bertalan* kérvénye. Az igazgató-tanács *Emödy Lászlót* és *Szabó Bertalant* hozza javaslatba, mint a kik a gimnáziumi tanfolyamot Sárospatakon végezték s az érettségi vizsgálatot is a folyó évi június havában minden tudományból jeles sikerrel állották ki, s így az alapítványi ösztöndíj elnyeréséhez kötött összes feltételeknek teljesen megfelelnek.

Egyházkerületünk, az igazgató-tanács javaslatához képest, a *Horváth Mária* és *Simon* nevére alapított 300 frtos ösztöndíjak egyikét *Emödy Lászlónak*, másikat *Szabó Bertalannak* adományozza, az alapítvány-levél értelmében, a folyó iskolai évre, s utasítja az igazgató-tanácsot, hogy ezen ösztöndíjakat a főiskola pénztáránál a nevezettek részére a szabályok értelmében tegye folyóvá.

42. A *főiskolai igazgató-tanács*, folyó évi szeptember 6—7. napjain tartott tanácskozásairól felvett jegyzőkönyvének 23. számú pontjában jelenti, hogy a *Katona Zsigmond* és *társa* ellen 5356 frt 29 kr kártérítés iránt folytatott per a budapesti kir. ítélőtáblán is elveszett, s ezen két egybehangzó ítélet ellen további felelkezés nem adatott be, hanem az összesen különböző címeken 364 frt 19 kban megítélt perköltségek utalványoztattak.

Sajnos tudomásul vétetik s ennél fogva az említett összeg a tőkék könyvéből törölni rendeltetik.

43. Ugyanazon *igazgató-tanács*, ugyanazon ülései jegyzőkönyvének 17. sz. a. jelenti, hogy a régóta húzódó magtári perekből befolyt összesen a perelőlegekre kiadott 989 frt 29 krból visszatérült 559 frt 96 krral együtt, 2364 frt 96 kr. Ezenkívül bevehetőnek jeleztetik még *Nemes Ferencnél* 60 frt 25 kr s ennek kamatai.

Mint hogy a többi követelés bevehetetlen, javasolja igazgató-tanács, hogy a *Nemes Ferenc* ellenében kitüntetett 60 frt 25 krnyi követelés fentartásával a magtári ügyletet egyházkerületünk végleg lebonyolítottak tekintse s ez alapon a további eljárás megszüntetését hagyja jóvá.

Az igazgató-tanács ezen javaslata alapján, hogy ezen oly régóta húzódó magtári ügylet valahára végleg befejeztessék, a *Nemes Ferenc* ellen fennálló 60 frt 25 kr s járuléka fentartásával, közgyűlésünk a magtári ügyletet végleg lebonyolítottak tekintsi s a további eljárás megszüntetésébe beleegyezik.

44. Olvastatott a *a sárospataki főiskolai igazgató-tanács* 1887. szeptember 6—7. napjain tartott tanácskozásainak jegyzőkönyvéből a 18. számú határozat, melyszerint a folyó évi nyári egyházkerületi közgyűlés által a 29. jegyzőkönyvi pontban azzal bízott meg az igazgató-tanács, hogy egy rendszeresen kezelt levéltár szervezésére nézve — melyben úgy az egyházkerületet, mint a főiskolát érdeklő okmányok elhelyezve lennének — adjon részletesen kidolgozott javaslatot: a főiskolai igazgató-tanács, a köziskolai szék e tárgyra vonatkozó véleményének helyeslése mellett, a levéltár célszerű berendezése céljából, arra kéri az egyházkerületet, hogy hozzon végleges határozatot az iránt, hogy az egyházkerületet illető okmányokat rendelkezésére bocsátja-e a főiskolának a végett, hogy azok a főiskola épületében egy levéltárban együttesen rendeztessenek, mely esetben határozza meg egyszersmind azon arányt, melylyel a rendezés költségeinek összegéhez hajlandó járulni?

Egyházkerületünk a főiskolai és egyházkerületi levéltáraknak Sárospatakon leendő kezelését elvileg már kimondván, mielőtt annak végrehajtása munkába vétethetnék, felhívja az igazgató-tanácsot, hogy úgy a helyiségre, mint mindkét levéltár egyenlő és közös elvek szerint leendő rendezésének módjára és kezelésére nézve adjon kimerítő javaslatot; javaslatába vegye fel a levéltár teljes berendezésére s a levéltáros díjazására vonatkozó költségvetést is. Ennek alapján fogja egyházkerületi közgyűlésünk a két fél által viselendő teher arányát is meghatározni.

45. Tárgyalás alá vétetett az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság f. évi szeptember 26-án megtartott tanácskozásának beterjesztett jegyzőkönyve. Ennek 2. számú pontjában, a nevezett tanügyi bizottság, az egyes egyházmegyék népiskolai tanügyi állásáról a következő jelentést terjeszti elő:

Az abauji egyházmegyében a tanügy haladásban van, azonban még most is mutatkoznak hiányok, nevezetesen: ismétlő iskola nincs még 24 helyen, VI-osztályú iskola csak 19 helyen, tanterem nem törvényszerű 16, nincs tanterem 5 helyen, taneszközökkel nincs felszerelve 6 iskola, hiányosan 57, testgyakorlat nem tanítatik 57 iskolában.

„Az alsóborsodi egyházmegyében szintén haladás van abban, hogy a mindennapi iskolások aránya a tankötelesekhez 6°/_o, az ismétlőké 15°/_o emelkedett, rendezett faiskolák száma emelkedett 2-vel. Hanyatlott: a testgyakorlók 3 helyeni felszerelése megszűnt, semmi testgyakorlat nem tanítatik 52 helyen. Orvoslandó hiányok, hogy a tankötelesek 15°/_o-a nem jár iskolába, a faiskoláknak több mint fele rendezetlen, tanterem 12 helyen nem törvényszerű, oklevele nincs 13 tanítónak.

A felsőborsodi egyházmegyében haladás tűnik fel annyiban, hogy az iskolagyakorlónak a tankötelesekhez aránya emelkedett hattized százalékkal, a jó tanítói lakok száma szaporodott kettővel, iskolai alap szaporodott 64 frt 14 krral, rendezett faiskola kettővel, a tanítók összes jövedelme 1223 frttal, mely abból származik, hogy két lelkész-tanító jövedelme is beszámíttatott. Hanyatlást mutat, hogy a VI-osztályú iskolák száma fogyott 3-mal. Orvoslandó hiányok, hogy 4 egyházban nincs ismétlő iskola, a tantermek $\frac{1}{3}$ -a nem felel meg a törvény kívánalmainak, tornaeszközökkel egy sincs felszerelve, eszközök nélkül is csak 5 helyen tanítatik.

A gömöri egyházmegyében haladás: VI-osztályú iskolák száma szaporodott 13-mal, a kitűnő 2-vel, dicséretes 5-el. Hiányok: az ismétlők száma alább szállott 10°/_o-al, a törvénynek nem felel meg 22 tanterem, tornaeszközök csak 4 iskolánál vannak, faiskola felénél több rendezetlen.

A tornai egyházmegyében haladás: az ismétlők száma szaporodott héttized százalékkal, az okleveles tanítók száma 3-mal, az egyetlen rossz tanítólak a jók közé emelkedett, iskolai alap szaporodott 117 frttal és 38 hold földdel, rendezett faiskola 1-el. Hanyatlás: az iskolába járóknak a kötelesekhez aránya fogyott öttized százalékkal, VI-osztályúak száma 2-vel, kitűnő iskola fogyott 2-vel.

Az ungi egyházmegyében haladás: az iskolába járók aránya $1\frac{2}{10}$ ^o/_o-al emelkedett, VI-osztályú emelkedett 3-al, rendes tanítók száma 1-el, okleveles tanítók száma 2-vel, jó tanítólak 3-al, iskolai alap 40 frt és 16 hold földdel, rendezett faiskola 3-al, tanítók jövedelme 453 frttal szaporodott. Hanyatlás:

az ismétlők aránya fogyott $6\frac{6}{10}\%$ -al, kitűnő iskola 1-el, kellőleg szerelt 1-el, eszközök nélküli torna 31-el kevesebb iskolában taníttatik. Orvoslandó, hogy 2 iskolában semmi taneszköz nincs, felszerelt testgyakorda egy sincs, faiskolák legnagyobb része rendezetlen.

Az *alsözempléni* egyházmegyében haladás, hogy az ismétlők aránya szaporodott 4% -al, VI-osztályú 3-al, kitűnők 1-el, dicséretesek 7-el, jó tanítólak 1-el, kellőleg szerelt 3-al, rendezett faiskola 3-al. Hanyatlás: az okleveles tanítók száma fogyott 1-el, törvényszerű tanterem 2-vel, iskolai alap 53 frttal, tanítók jövedelme 1293 frttal, hihetőleg az élet-ár alacsonyága miatt, a rendes iskolások aránya $2\frac{8}{10}\%$ -al. Orvoslást vár, hogy az ismétlők 90% -a nem jár iskolába, oklevéllel nem bír 7 tanító, nem törvényszerű iskola 11, egy iskolában semmi taneszköz nincs, faiskola rendezetlen 22, több helyen pedig helyiség nincs.

A *felsőzempléni* egyházmegyében: haladás, hogy ismétlők többen jártak iskolába, mint az előző évben; kitűnő iskolák száma szaporodott 4-el, okleveles tanítók száma 4-el, jó tanítólak 2-vel, törvényszerű tanterem 3-al, iskolai alap 435 frt és 7 hold földdel szaporodott.

Hanyatlás: VI-osztályú iskola 1-el kevesebb, jelenleg csak egy maradt; gyengévé hanyatlott 1, taneszközökkel felszerelt 9-el kevesebb mutattatik ki a múlt évnél, a tanítók jövedelme is kevesebbnek mutattatik ki; 3 iskolában nincs tanító, gyenge iskola van öt, egy iskolában semmi taneszköz nincs, testgyakorlat csak egy iskolában taníttatik.

Vajányi Lajos, előadónak ezen nagy munkával és fáradsággal összeállított kimutatása méltányló elismeréssel fogadtatván, érte szíves köszönetet mond tanügyi bizottságunk.»

Egyházkerületünk, a midőn maga részéről is, szívesen nyilvánítja a legnagyobb elismerését, *Vajányi Lajos* előadónak, annyi szakavatottsággal és nagy fáradsággal egybeállított, úgy ezen, mint régibb kimutatásaiért, egyszersmind felhívja az esperesi hivatalokat s általában a népiskolák előljáróságait és felügyelőit, hogy részint buzdítás, részint az ellenőrzés szigorú gyakorlása által, mindent kövessenek el, a maguk körében arra nézve, hogy népiskoláink folyvást emelkedjenek s az itt-ott mutatkozó s a fentebbi jelentésben is feltüntetett hiányok és fogyatkozások elenyésztesse.

46. Ugyanazon tanügyi bizottság, ugyanazon tanácskozásának 3-ik számú jegyzőkönyvi pontjában felemlítvén, hogy a kimutatás szerint, majd mindegyik egyházmegyéből jelentetik, hogy taneszközökkel felszerelve nincs egy vagy több iskola: javaslatba hozza azért, hogy a Tolcsvai Nagy Gedeon alapítványának azon része, mely az iskolás gyermekek ösztöndíjával szokott eddig évenként kiosztatni, fordíttassék ezentúl a felszereltlen iskolák segélyezésére, azon kikötéssel, hogy abból csakis a felszereléshez tartozó tárgyak és eszközök szereztessenek be.

Minthogy a Tolcsvai Nagy Gedeon-féle alapítvány részleteit, az alapítvány-levélben kikötött céltól nem lehet elvonni: egyházkerületünk, a tanügyi bizottságnak ez irányban tett javaslatát el nem fogadhatja, hanem felhívja az egyházmegyék segélyosztó-bizottságát arra, hogy a hollandiai gyám- és szűkölködők tárából rendelkezésükre bocsátott összeg kiosztásánál, kiváló figyelemmel legyenek az ilyen felszereltlen iskolák szükségére is.

47. Ugyanazon tanügyi bizottság, ugyanazon jegyzőkönyvének 4. számú pontjában felemlíti, hogy az iskolákról szóló jelentésekből az a körülmény tűnik ki, hogy az állami és községi iskolákat, a mi felekezeti iskolalátogatóink nem látogatják meg, holott azoknak látogatása igen kívánatos. Utasíttatni kéri azért az iskolai látogatókat arra, hogy jövőre az állami és községi iskolákat is meglátogassák.

Minthogy az állami és községi iskoláknak vallás erkölcsi szempontból való figyelemmel kísérése kívánatos: ezennel utasítja egyházkerületünk az iskolalátogatókat, hogy jövőre az ilyen iskolákban is kísérjék figyelemmel a vallástanítást, természetesen, egész tapintatosan járván el abban a tekintetben, hogy a megillető jogok e téren meg ne sértessenek.

48. Ugyanezen tanügyi bizottság, ugyanezen jegyzőkönyvének 5. számú határozata értelmében, utasíttatni kéri a tanítókat az iskolai anyakönyvek pontos vezetésére.

Ennek folytán utasíttatnak a tanítók, hogy az iskolai anyakönyvet pontosan és lelkiismeretesen vezessék, annyival is inkább, mert hiszen e nélkül rendezett iskolai életről még csak szó sem lehet.

49. Ugyanezen tanügyi bizottság, ugyanezen jegyzőkönyvének 6. számú pontjában, külön is ki levén emelve az, hogy a házi-ipar tanítása, a beadott kimutatásban, egy iskolában sincs jelezve:

Egyházkerületünk, magának a tanügyi bizottságnak javaslata szerint, elhatározza, hogy, minthogy a tanító-képezdékben a házi-ipar is taníttatik, s így a tanfolyamot végzett tanítónak e szakban is lehetnek ismeretei: jövőre a házi-ipar minden olyan népiskolánkban taníttassék, a melyben már képezdét végzett tanító foglalkozik, s egyszersmind felhívja az iskolalátogatókat arra, hogy kimutatásukban ezután ezen tantárgyról is jelentést tegyenek.

50. Ugyanezen tanügyi bizottság, ugyanezen jegyzőkönyvének 7. és 8. pontjában jelenti, hogy a «sárospataki irodalmi kör,» az úgynevezett «körlátogatói eljárásra vonatkozó utasításokat» és a «népiskolai tantervet,» különböző gátló körülmények miatt, mind ez ideig sem készíthette be.

Felhívatik az irodalmi kör, hogy már régebben kapott megbízatásának eleget tévén az említett és már tovább nem nélkülözhető munkálatokat igyekezzék minél előbb elkészíttetni, a népiskolai tanterv előállításánál, kiterjesztvén figyelmét az ismétlődő iskolákra is.

51. Ugyanezen tanügyi bizottság, ugyanazon jegyzőkönyvének 10. számú pontjában, azt adja elő, hogy az egyházkerületi névkönyvek alapjául szolgáló statisztikai adatok, a névkönyv szerkesztőjéhez nem betűrendes összeállításban küldetnek be; emiatt aztán, a mellett, hogy a betűrendes összeállítás ott kétszeres munkába kerül, egyszersmind sok hiba és tévedés is csúszik be a névkönyvbe. Indítványozza azért, hogy jövőre ezek a statisztikai adatok betűrendes összeállításban küldessenek el.

Egyházkerületünk ez indítványt, mint egészen természetest, elfogadja, s ezennel felhívja az espereseket, hogy jövőre a névkönyv összeállításához szükséges adatokat mindenkor betűrendes sorozatban küldjék be az illető szerkesztőhöz.

52. Ugyanezen tanügyi bizottság, ugyanazon jegyzőkönyvének 11., 12. számú pontjaiban jelenti, hogy *Vajányi Lajos*, a tanügyi bizottság előadói tisztéről lemondván, helyére *Idrányi Ferencet* választotta meg.

Tudomásul vétetik s egyszersmind *Vajányi Lajosnak*, ezen a téren, hosszú időn át tanúsított fáradozásaiért, egyházkerületünk, a tanügyi bizottsággal együtt, szívesen mond jegyzőkönyvileg is köszönetet.

53. Ugyanezen népiskolai tanügyi előterjesztések tárgyalásának alkalmából, fájdalommal értesült egyházkerületünk afelől, hogy még folyvást vannak olyan tanítók, a kik, egyházkerületünk több ízben megújított határozatának nem engedelmessé, nem az egyházkerület által kijelölt és kiadott tankönyveket tanítják.

Épen azért utasítja egyházkerületünk az iskolalátogatókat, hogy ezután jelentésükben jelöljék meg névszerint azokat a tanítókat, kik egyházkerületünk világos rendeletének így nem engedelmessé, hogy így aztán, velök szemben, meg lehessen tenni a szigorú intézkedéseket.

54. Ugyancsak ezen ügyekkel összeköttetésben, indítványba tétetett, hogy részint tanulságul, részint pedig buzdításul, kívánatos volna az, ha a népiskolai állapotainkról szóló évi kimutatás, nemcsak kivonatossan és mintegy a végeredmény feltüntetésével, hanem a maga egész terjedelmében közöltetnék egyházkerületi gyűlésünk jegyzőkönyveiben.

Minthogy itt egy, kétségenkívül igen értékes és minden részében tanulságos, de nagyobb terjedelmű munkálat közzétételéről van szó: mielőtt egyházkerületünk e tárgyban véglegesen határozna, nehogy jegyzőkönyveink túlságosan megterheltessenek s így talán drágává is tétessenek, felkéri *Radácsi Györgyöt*, mint az irodalmi kör másodelnökét, hogy a főiskolai nyomdászszal érülközve, járjon utánna annak, mennyibe kerülne a szóbanforgó tanügyi előterjesztésnek jegyzőkönyvünkbe való egész közzététele.

55. Az *abauj-vajkóci* ev. ref. egyház templomának használatára nézve, az ág. ev. hívek által folytatott vizsgálódás békés kiegyenlítése végett, püspökünk azzal bizatván meg, hogy evégből a tiszai ág. ev. egyházkerület püspökénél tegye meg a szükséges lépéseket: jelenti, hogy nemcsak az említett püspököt kereste meg hivatalos levélben, hanem az egyházi felügyelővel is személyesen beszélt; azonban az ügy végmegoldást mind ez ideig sem nyert.

Püspökünk jelentése tudomásul vétetik s az ügy további figyelemmel kísérésére és az elintézésről teendő jelentéstételre felkératik.

56. Az *abauji* egyházmegye, folyó évi augusztus 23-án, *Göncön* tartott közgyűlésének 5. és 7. számú jegyzőkönyvi pontjában tudatja, hogy *nagy-szalánci* lelkészszé *Idrányi Barna*; *Aszalóra* pedig tanítókul: *Beke Pál* és *Barta János*, volt képezdei növendékek választattak meg.

Tudomásul vétetik.

57. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűlésének 30. és folyó évi tavaszi közgyűlésének 61. számú jegyzőkönyvi pontjában, megerősítés végett, felterjeszti a *g.-bátori* tanítói; továbbá a *h.-büdi* lelkészi és tanítói díjlevelek példányait.

Megerősíttetnek s a beadott példányok szokásos módon helyeztetnek el.

58. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűlésének 45. számú jegyzőkönyvi pontjának kíséretében, megerősítés végett terjeszti fel a *szent-istván-baksai* egyház tanítói díjlevelét.

Minthogy a díjlevél csak egyetlen példányban adatott be, felhívatik az abauji egyházmegye, hogy azt megerősítés végett a szokásos példányszámban terjeszsze közgyűlésünk elé.

59. A *Szondy-Kenessey* alapítvány kamataiból az illetékes 133 frt. az abauji egyházmegye jelentése folytán, a *tornyos-németii* szegény egyháznak adatik ki.

60. Az *alsóborsodi* egyházmegye, folyó évi szept. 7. napján *Miskolcon* tartott közgyűléséből jelenti, hogy *Édes Albert*, nyugalombalépett esperes, folyó évi július 29-én, 83 éves korában elhunyván, 1886. novemb. 7-én kelt végrendelete 8-ik pontja szerint, a tiszáninneri ev. ref. egyházkerület papi özvegy- és árvatára javára 2 db., az alsóborsodi egyházmegye pénztárának 1 db 100—100 frt névértékű és 24—24 drb szelvénynyel ellátott, miskolci takarékegyleti eredeti részvényt hagyományozott.

Egyházkerületünk, midőn a jeles férfiúnak, egyházunk méltó büszkeségének elhunytá felett mély megilletődését fejezi ki: nemes lelkéről tanúskodó s a végrendeletben kijelölt célra fordítandó említett hagyományait tudomásul veszi.

61. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűléséből bejelentvén *Nyilas Alajos*, aranyosi lelkésznek elhunytát: felterjeszti az utódok nélkül elhalt lelkész testvérének, *Nyilas Zsuzsánnának* kérvényét, melyben, tekintve, hogy nemcsak minden anyagi támogatás nélkül maradt ezen testvére elhaltával, hanem másik elhalt lelkész-testvérének, *Nyilas Sámuel*, miskolci lelkésznek teljesen árvaságra jutott gyermekeit is egymagának kell gondoznia: kéri, hogy az aranyosi lelkészi állomás után a szűkölködők tárát illető jövedelem részére engedtessek át.

Egyházkerületünk, tekintve a folyamodó szomorú anyagi helyzetét, az aranyosi lelkészi állomás után a szűkölködők tárát illető jövedelmet részére kegyadományul ezennel átengedi.

62. Az *alsózempléni* egyházmegye, *Sárospatakon*, 1887. augusztus 30—31-én tartott közgyűlése jegyzőkönyvének 25. számú pontjában, ajánlólag terjeszti föl a *tokaji* egyház azon kérését, hogy a *Kusaj-dülőben* levő szőlőjének eladása engedtessek meg, és továbbá, hogy még másik két szőlője eladására is engedély adassék.

Egyházkerületünk, az egyházmegye ajánlata folytán, az említett szőlő eladását engedélyezi és a jóváhagyási záradékot az adásvételről felvett és bemutatott közjegyzői okírra reávezettetni rendeli; a másik két szőlőre azonban vételi ajánlat, annál kevésbé adásvételi szerződés be nem terjesztetvén, s így nem lévén megbírálható, vajjon az eladás az egyházra előnyös-e vagy sem: azok eladását közgyűlésünk ez idő szerint nem engedélyezheti.

63. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűlésében, 11. szám alatt, felterjeszti a *szomotor-b.-vécsi* egyház részéről 800 frtos követelése biztosítása végett bírói árverésen megvásárolt ingatlan vételére vonatkozó jogügyletet megerősítés végett.

Tekintetbevéve, hogy ezen adásvétel az egyház követelésének megmentése érdekében jött létre: az a felterjesztő egyházmegye ajánlata folytán jóváhagyatik. Miről a folyamodó egyház, a becsatolt vételi bizonyítvány és a *Szabó Lajossal* kötött egyezség visszaadása mellett, értesíttetik, annak megjegyzésével, hogy egyházkerületünk ezen több említett egyezség felülvizsgálatába nem bocsátkozhatott azért, mivel az az egyházmegye által érde-mileg eldöntve nem lett.

64. Ugyanazon egyházmegye a *vísi* és *t.-tokaji* egyházak lelkészeit, kik az egyházkerületi tanácsbíróságra kitzüzt szavazás alkalmával szavazást nem adtak be, a szokásos bírság alól, alapos okaiknál fogva, felmentendőknek véleményezi.

Mentségök elfogadtatván, a bírság alól felmentetnek

65. Ugyanazon egyházmegye, folyó évi augusztus 30—31-én *Sárospatakon* tartott közgyűléséből, a *királyhelmei* egyháznak azon kérelmét, hogy képezdei tőketartozásának fele, tűzkárára való tekintetből, engedtessek el, pártolólag terjeszti fel egyházkerületünk elé.

Az ügy megbírálása és elintézése végett a nevezett egyház folyamodványa a pénzügyi választmányhoz áttétetni határoztatik.

66. Olvasatott a *barcikai* egyház híveinek, a *felsőborsodi* egyházmegye folyó év szeptember 8-án, *F.-Kelecsényben* tartott közgyűlése 35. szám alatt hozott határozata ellen, közgyűlésünkhöz benyújtott felebbezése, melyben kéri, hogy miután a lelkész használatában levő szántóföldből ők, a díjlevél szerint, csak a tagosítás előtti 9 hold megművelésére vannak kötelezve: oldassék fel a felsőborsodi egyházmegyének ez ügyben, a hivatolt szám alatt, a lelkész panaszára hozott azon határozata, hogy a 9 hold földet a 18 holdból álló s egy darabban kihalított lelkészi birtok bármely helyén, ahol a lelkész évenként kijelöli, tartoznak megművelni.

Minthogy a *barcikai* egyház hívei, a díjlevél 5. pontjában, 9 hold földnek a művelésére általánosságban — a földrészlet tüzetes megjelölése nélkül — kötelezvék, s ennél többet sem a lelkész nem követel, sem a felsőborsodi egyházmegye őket többre nem kötelezte: egyházkerületünk a felsőborsodi egyházmegye határozatát annyivalinkább helybenhagyja, mert ezáltal az egyháztagokra az eddiginél nagyobb teher nem hárul, sem most, sem jövendőben.

67. A *felsőborsodi* egyházmegye, folyó év szeptember 8-án tartott közgyűlése jegyzőkönyvének 11. számú kivonatával, a kebelében legközelebb történt tanítói változásokról tesz jelentést; melyszerint *F.-Nyárádra Sulyok József*, okleveles tanító; *Rudabányára Urbán Bálint*, tapolcsányi tanító; *Tapolcsányba Réti József*, sajkó-szentpéteri segéd-fitanító; a *dédesi* egyházba *Szabó Barna*, szilvási s.-tanító ideiglenesen; *D.-Horváthba Körösi Antal*, kápolnai tanító; a *kápolnai* egyházba: *Takaró László*, lászlófalvi tanító rendeltettek be.

Tudomásul vétetik.

68. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűlése jegyzőkönyvének 12. szám alatti pontjában, a *lászlófalvi* egyház presbyteriumának közgyűlésünkhöz felebbezett azon kérelmét terjeszti elő, hogy *Takaró László*, lászlófalvi tanítónak a kápolnai egyház által történt megválasztatása, az egyházmegye által kimondott megerősítés dacára is helyeztessék hatályon kívül, s a kápolnai egyház utasíttassék az egyházkerület 1876. évi tavaszi közgyűlése 40. sz. jegyzőkönyvi pontjában kifejezett azon határozat megtartására, hogy tanítói változások csakis tavasszal történhetnek.

A lászlófalvi egyház e kérelmével szemben, a felsőborsodi egyházmegye azon kérelemmel járul egyházkerületi közgyűlésünkhöz, hogy miután a folyamodó egyház által hivatolt egyházkerületi határozat paedagogiai szempontból sem helyeselhető, amennyiben a tanítóknak jövedelmük felett való osztzkodási viszonyait előbbre teszi azon magasabb szempontnál, mely az iskolai nevelést és tanítást rendszeresen, tehát az országos nevelés- és oktatástani törvényekkel egyezően, az iskolai év kezdetén, ősszel rendeli megkezdeni; továbbá, miután e határozat, mint a gyakorlati tanítás érdekével, annak kiviteli módozatával ellentétes intézkedés, már más, tekintélyesebb egyházakban történt tanítói változások által mintegy hatálytalanná tétetett: annyivalinkább oda módosíttassék, hogy az őszi tanítói választások is megerősíttessenek, minthogy e határozat a méltányossági elvekkel is gyakran ellentétbe jöhet, amennyiben a kisebb egyházakból esetleg jobb állásra ősszel pályázó tanítók előtt elzárja a megérdemlett előlépés útját, s így, míg egyrészt általános neveléstani elvekbe ütközik, másrészt a tanítókra nézve a jövedelmezőbb állások elnyerhetésénél továbbra is akadályul szolgál.

Minthogy a lászlófalvi tanítónak Kápolnára történt megválasztatása, a megelőzőleg végbement tanítói választások és változások egész láncolatának következménye, s így a kápolnai választás hatályon kívül helyezése esetében a többi egyházakban előzőleg történt választásokat is mind hatályon kívül kellene helyezni, a mi pedig több egyházban és bizonyára sokkal nagyobb zavarokat idézne elő, mint az egy lászlófalvi tanítótság betöltésének kérdése: egyházkerületi közgyűlésünk a felsőborsodi egyházmegye által is megerősített tanítói választásokat s közöttük a kápolnai választást is, kivételesen, helybenhagyja. A felsőborsodi egyházmegye indítványának határozattá emelésére, illetőleg a tanítói változások határidejére nézve az 1876. évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés 40. számú jegyzőkönyvi pontjában az egyházmegyék hozzájárulásával hozott határozatának megváltoztatására az egyházmegyék meghallgatása nélkül nem érezvén magát feljogosítva: a felsőborsodi egyházmegye indítványa az egyházmegyékkel közöltetni határoztatott, ez irányban előterjesztendő véleményük legközelebbi tavaszi közgyűlésünkre bevértván.

69. A *felsőborsodi* egyházmegye, 1887. szeptember 8-án F.-Kelecsényben tartott közgyűléséből, pártolólág terjeszti fel a s.-ivánkai egyház azon kérelmét, hogy miután ott tanítói állomás nincsen, az egyháztól követelt tanítói nyugdíjilleték fizetése alól mentessék fel.

Egyházkerületünk ismervén a s.-ivánkai egyház kérelmének jogos és méltányos voltát, elnöklő püspökünket felkéri, hogy ez ügyben, az egyház kérelmének teljesítése céljából, minden lehető minélőbb tegyen meg.

70. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűléséből, indítványképen terjeszti elő, hogy egyházkerületünknek a pályázati képességről szóló szabályrendelete az új lelkesvizsgálati tanjegyek szerint módosíttassék.

Egyházkerületünk *Debreczeni Gábor*, esperes elnöksége mellett *Tóth Dániel* és *Debreczeni Bertalan* tagokból álló bizottságot küld ki oly célból, hogy a fentemlített szabályzatot az újabb theologiai vizsgálati szabályzattal összehasonlítván, az új tanjegyekhez képest a pályázati képességre nézve javaslatot készítsen és ezen munkálatát jövő közgyűlésünkre adja be.

71. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűléséből, felterjeszti *Botos József*, segédlelkész azon kérelmét, hogy ő 15 éves segédlelkései szolgálatának tekintetbevétele mellett, a másodosztályú egyházakba is pályázhasson.

Egyházkerületünk a pályázati képességre vonatkozó szabályrendeletet egyes esetekre meg nem változtathatja, így folyamodó kérelmét, mint azzal ellenkezőt, nem adhatja meg.

72. Olvastatott a *felsőborsodi* egyházmegye, folyó évi szeptember 8-án, Kelecsényben tartott közgyűlésének 29. számú jegyzőkönyvi pontja, a melyben pártolólágg terjeszti fel *Doktor Gyula*, felső-barcikai lelkésznek, általában a valláserkölcsei életre, különösebben pedig a vasárnap megszentelésére vonatkozólag tett indítványait.

Minthogy ezen, mindenestre nagyfontosságú ügy már irodalmi úton is bőven megbeszéltetett, sőt az folyton nyílt kérdését képezi a többoldalú vizsgálódásoknak; maga pedig a legfelsőbb egyházi hatóság, a convent is minden módjában álló intézkedést megtett e tekintetben: ez irányban egyházkerületünk semmi különösebb intézkedést nem tehet, hanem, igenis, felhívja a kebelében működő lelkészeket, hogy saját működési körükben mindent kövessenek el arra nézve, hogy az állapotok e tekintetben, lassan bár, de mindenütt folyvást javúljanak.

73. A *felsőborsodi* egyházmegye, folyó évi szeptember 8-án tartott közgyűlésének 13. számú jegyzőkönyvében tudatja, hogy 100 forint alapítvánnyal a «Prot. Irodalmi Társaság» alapító tagjai közé lépett.

Örvendetes tudomásul vétetik.

74. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűlésének 3. számú jegyzőkönyvi pontjában jelenti, hogy a nagybarcai egyház *Tóth Jánost* választotta meg lelkészeül.

Tudomásul szolgál.

75. A *felsőzempléni* egyházmegye, folyó évi augusztus hó 23-án, *Nagy-Ráskán* tartott közgyűlésének 3. számú jegyzőkönyvi felterjesztésében jelenti, hogy *Böszörményi Károly*, málcai lelkész s egyházmegyei főjegyző egyházmegyei tanácsbíróul; *Izsépi Vilmos* pedig egyházmegyei világi aljegyzőül választatott meg.

Tudomásul vétetik.

76. Olvastatott a *gömöri* egyházmegye 1887. szeptember 1-én Gicén tartott közgyűlése jegyzőkönyvének 17. sz. és felelkezés folytán felterjesztett pontja, melyben az egyházmegye a bárka-rakottási lelkései díjlevelet továbbra is érvényben tartani rendeli, s megbízza az esperest, hogy az eddigi díjlevél alapján a bárka-rakottási lelkései állomásra a pályázatot hirdesse ki.

Egyházkerületünk, az ügyiratok átvizsgálása után, az egyházmegye neheztelt határozatát, indokainál fogva, helybenhagyja.

77. A *gömöri* egyházmegye megerősíttetni kéri a *zeherjei* lelkései és tanítói, valamint az *alsó-pokorágyi* tanítói, módosított és a *g.-kísfaludi* tanítói díjleveleket.

Mindezen díjlevelek megerősíttetnek.

78. Az *ungi* egyházmegye, 1887. szeptember 17-én, Jenkén tartott közgyűlésében, 10. sz. a. felvett határozatában következő indítványt terjeszti elő:

«Tekintettel arra, hogy az egyházi törvények 210. §-a a csonka és kegyeleti év között különbséget tesz»;

«tekintettel arra, hogy több egyházkerületben ezen megkülönböztetés alapján a lelkész özvegyek és árvák, az apa halálozási évében, káplántartás feltétele mellett, az egész papi fizetést a csonka év jövedelme gyanánt, az erre következő esztendő fél papi jövedelmét, mint kegyévi jövedelmet élvezik»:

«mondja ki az egyházkerület, hogy az egyházi törvényeknek a csonka és kegyeleti évekre vonatkozó intézkedését ezentúl a fenthivatolt értelemben kívánja alkalmazni, t. i. hogy a lelkész-özvegyek és árvák az apa halálozási évében — káplántartás feltétele mellett — az egész papi fizetést, a csonkaév jövedelme gyanánt; az erre következő esztendő fél papi jövedelmét pedig, mint kegyévi jövedelmet élvezzék mindaddig, míg a lelkészi gyámintézet a convent által nem szerveztetik. Az ily értelemben vett kegyévi jótéteményben az 1887. január 1-től elhalt lelkészek özvegyei és árvái is részesíttessenek.»

Mielőtt egyházkerületünk ezen indítvány érdeme fölött határozna, minthogy ez az eddig fennállott szabályrendelet s eddig kifejlődött gyakorlat megváltoztatását tárgyalja, ily ügyekben pedig az egyházmegyék meghallgatandók: azért átteszi ezen indítványt tárgyalás és véleményadás végett az egyházmegyékhez, indokolt véleményüket a jövő tavaszi közgyűlésre bevárván.

- 79.** Az *ungi* egyházmegye, folyó évi szeptember 19-én Jenkén tartott közgyűléséből, néhai *Makay Endre*, esomonyai lelkész árváinak kérvényét, melyben szomorú anyagi viszonyaiknak tekintetbe vétele mellett kegyévért esedeznek, pártolólággal terjeszti fel egyházkerületi közgyűlésünk elé.

Miután nevezett árvák szomorú sorsának némi enyhítéséhez egyházkerületünk már tehetségéhez képest hozzájárult, s a kegyév engedélyezése szabályzatainkkal ellenkezik, a folyamodók kérelme nem teljesíthető. Egyébiránt folyamodók, az egyházkerületi segélyek kiosztásánál, az *ungi* egyházmegye figyelmébe ajánlatnak.

- 80.** Az *ungi* egyházmegye, megerősítés végett felterjeszti a *lucskai* egyház tanítói díjlevelét.

Megerősíttetik.

- 81.** A *tornai* egyházmegye, folyó évi szeptember 12—13-án Szilicén tartott közgyűléséből, a convent elé leendő felterjesztés céljából, egyházkerületi közgyűlésünk elé terjeszti a *tornai* egyházmegye tanítói testületének kérvényét, melyben a tanítóknak az országos közalapban való részesülése kérelmeztetik.

Minthogy a convent már ez ügyben határozatot hozott és a tanítóknak az országos közalapban való részesülhetése a zsinati tárgyak közé soroztatott, a kérvény felterjesztése mellőztetni határozatott.

- 82.** A *tornai* egyházmegye, folyó évi szeptember 12-én Szilicén tartott közgyűléséből, a Szilas községben lakó agg tanítót, *Kecskeméthy Sámuel*t, állandó segélyezésre ajánlja.

Részére 40 frt évi állandó segély szavaztatik meg a szűkölködők pénztára terhére, s ez már a folyó egyházi évre kiadatni rendeltetik.

- 83.** Az *égerszögi-kánói* egyház presbyteriuma, közgyűlésünkhöz intézett folyamodványában, helyettes lelkésze által a szűkölködők pénztára részére fizetni rendelt jövedelmet, torony- és egyházi építkezésre, saját egyháza részére kérelmezi.

Minthogy a helyettes lelkész által a szűkölködők tára részére fizetendő összeg a kérvényben nincs feltüntetve, mielőtt e tárgyban érdemleges határozat hozhatnák, az adatok kipótólása végett, az *égerszögi-kánói* egyház kérvénye a *tornai* egyházmegye esperesi hivatalához visszatétetni határozatodik.

- 84.** Az elnökség jelenti, hogy az alsözempléni, gömöri, *tornai* egyházmegye, továbbá *Meczner Béla*, alsözempléni egyházmegyei gondnok 100—100 forinttal, a «Protestáns Irodalmi Társaság» alapító tagjai közé léptek.

Örvendetes tudomásul vétetik.

85. Olvastatott *Nagy Sándor*, kis-tárkányi segédlelkész folyamodványa, melyben panaszolja, hogy, ámbár az ellene, a folyó évi tavaszi közgyűlés alkalmával tartott egyházkerületi törvényszékben hozott s őt a legenyhébb fegyelmi büntetéssel sújtó fegyelmi ítéletben nem lett kimondva az, hogy ezen fegyelmi büntetés pályázati képességét felfüggeszteni, s ennél fogva ezen fegyelmi ítélet hátrányos hatása rá nézve, annak végrehajtásával megszűnt: mindazáltal az abauji egyházmegyében fekvő *nagy-szalánci* egyház lelkészi állomására beadott pályázati kérvényéhez szükséges szolgálati bizonyítványába az alsózempléni egyházmegye esperese fegyelmileg lett fenytetését is belétette, a mi miatt az említett egyházba nem jelöltetett. Kéri tehát, hogy mondja-e ki egyházkerületünk: vajjon felfüggeszti-e az ellene hozott fegyelmi ítélet pályázati képességét, s ha igen, meddig? azaz, fel van-e jogositva, illetve kötelezve van-e az esperes arra, hogy minősítvényi bizonyítványába fegyelmileg lett fenytetését kitüntesse és ha igen, meddig? és ekként mikor szűnik meg a fegyelmi ítéletnek reá vonatkozó káros hatása?

Minthogy az Ungváron, 1883. évben tartott egyházkerületi közgyűlésben hozott szabályrendelet értelmében, fegyelmi vétségek esetén, mindig az ítéletben állapítandó meg azon idő, a melynek tartamára a fegyelmi büntetés, a fegyelmileg fenytített lelkész, segédlelkész, vagy tanár pályázati képességét felfüggeszti; ha tehát ez az ítéletben kimondva nem lett, úgy tekintendő, hogy az illető bíróság a pályázati képességet felfüggeszteni nem akarta: ennél fogva folyamodó kérelmére kijelenti egyházkerületünk, hogy mivel az ellene hozott fegyelmi ítéletben ily megszorítás nem foglaltatik, azon ítélet az ő pályázati képességét fel nem függesztette s annak reá vonatkozó káros hatása az ítélet elszenvetésével megszűnt. Minthogy pedig az esperesek, a pályázónak, a minősítvényi könyv alapján «Szolgálati bizonyítványokat» kötelesek kiadni, ezek pedig a bizonyítvány kiállításakor fenforgó viszonyoknak megfelelőleg állítandók ki: nincsenek jogositva a szolgálati bizonyítványba oly körülményeket vagy fegyelmi büntetéseket felvenni, melyek a pályázati képességre befolyással nincsenek vagy melyek inputálásának ítéletileg kimondott határideje már lejárt.

86. Ezen elvi jelentőségű határozatnak a szabályrendeletbe való beillesztése,
a pályázati képességre vonatkozó szabályrendelet némely pontjai felett javaslat készítésével megbízott küldöttségre bízatik.

87. Olvastatott *Dr. Bacsoni Lajos*, volt sárospataki, jelenleg debreceni jogtanár kérvénye, a melyben előterjeszti, hogy Sárospatakról lett eltávazása után a főiskolai gazdasági választmány által felszólítottatott, hogy a sárospataki főiskolától nyert 200 frt fizetési előlegből még törlesztetlenül maradt 70 frtot, és azon évi szeptember hóra előlegesen felvett egy havi tanári fizetési részletet, azaz 116 frt és 66 krt a főiskola pénztárába fizesse vissza. Ezen felszólítás folytán a törlesztetlenül maradt 70 frt előleg-összeget a főiskola pénztárába visszafizette, a szeptember hóra felvett fizetési részlet visszakövetelését azonban igazságosnak és méltányosnak el nem ismerhetvén, ezen követelés ellen a főiskolai igazgató-tanács-hoz folyamodott, mely hatóság kérelmének helyt nem adva, őt az említett 116 frt 66 kr visszafizetésére utasítja.

Ezen határozat ellen folyamodik közgyűlésünkhöz, kérelmezvén, hogy egyházkerületünk őt a kérdéses 116 frt 66 kr visszafizetésének terhe alól mentse fel, azon indokból, mert ő 1885. szeptember 1-én, midőn ezen általa még augusztus havában felvett tanári fizetési összeg esedékessé lett, még sárospataki tanár volt; Debrecenbe lett elválasztatása csak szeptember 2-án jött hivatalosan tudomására, lemondása csak szeptember 5-én fogadtatott el az igazgató-tanács által; Sárospatakról csak szeptember 13-án távozott el, sőt szeptember 10-én még őt colloquiumot vett fel; de továbbá tanári fizetés szeptember hónapra utódjának nem adatott ki s így ebből a főiskolának kára nem származott.

Bár egyházkerületünk jogosnak tartja a főiskola követelését, minthogy folyamodó tanár már az 1885. évi szeptember 2-án beadván lemondását, ezen napon megszűnt a főiskola tanára lenni: mindazáltal, minthogy ezen 116 frt 66 krt tevő fizetési összeget a gazdasági választmány és igazgató-tanács többszöri felszólítására sem fizette vissza: azt rajta behajtatni nem kívánja.

88. A *besztercei* egyház templomépítő-bizottsága levélben kéri püspöki hivatalunkat, hogy a gyűjtés végett küldött 100 ív visszaküldését körlevélileg is legyen szíves szorgalmazni.

Ezen alkalomból felhívatik a lelkészek figyelme arra, hogy az ilyen kérő-íveket, még könyöradomány nem gyűjtése esetén is tartsák meg s azokat mindenkor, jelenleg pedig a besztercei egyház kérő-íveit rendeltetésük helyére juttatni ismerjék kötelességüknek.

89. *Bodnár Miklós*, kovács-vágási lakos folyamodik, hogy az ő véleménye szerint roszul vezetett kovács-vágási ref. egyház gondnoki számadásainak felülvizsgálására bizottság küldessék.

Miután az egyházmegye esperesének jelentése szerint, a panaszló egyháztág kéréséhez képest, a kovács-vágási ref. egyház gondnoki számadása már az egyházmegye esperese által felülvizsgáltatott és rendben találtatott, határozathozatalra szükség nincsen s folyamodó kérelmével elutasíttatik.

90. *Czinyéri Barna*, sajtó-keszii lelkész, a tűz által szenvedett kárára hivatkozással, bármely tárból való segélyeztetésért folyamodik.

Mint hogy kérelme az egyházmegyei közgyűlés tárgyalása nélkül, egyenesen ide terjesztett, de meg a közalaphól leendő segélyezésre ajánlottak közé is felvétellett: közgyűlésünk a folyamodó kérelmét nem teljesítheti.

91. Olvastatott *Pányoki Józsefné*, nagy-ráskai lakosnak, a felsőzempléni egyházmegye útján és annak folyó évi augusztus 23-iki közgyűlésében, 17. sz. jegyzőkönyvi határozata ellen felterjesztett felebbezési kérvénye, melyszerint az egyházmegye ez ügyben hozott határozatának megváltoztatásával, a maga részére a nagy-ráskai templomban egy külön ülőpad készíttetésére az engedély megadását kérelmezi.

A felsőzempléni egyházmegyének ez ügyben hozott határozata, indító okainál fogva, helybenhagyatik s a folyamodó kérelmének hely nem adatik.

92. *Császár Pálné*, szül. Dobrai Borbála, lelkész-özvegy, szegénysége miatt, állandó segélyeztetésért folyamodván:

a felsőzempléni egyházmegye figyelmébe ajánltatik.

93. *Nagy Károly*, szomatori lelkész, az egyházkerületi pénztárnál őt terhelő hátrálékos kamatok befizetése s családja fentarthatása végett, legalább 100 frtnyi sürgős segélyt kér.

Kérelme a pénzügyi választmányhoz tételik át.

94. *Tatár Mihály*, pthrügyi volt lelkész özvegyének az alsózempléni egyházmegye által pártolólág felterjesztett azon kérvénye, hogy a férjéről reá maradt 200 frtnyi egyházkerületi tartozás, szegénységére s számos gyermekére való tekintetből engedessék el; valamint *Györi Béla*, f.-nyarádi volt tanító özvegyének a férjéről reá maradt s 50 frtra menő egyházkerületi tartozásának elengedése iránt benyújtott kérvénye a pénzügyi választmányhoz tételik át.

95. Olvastatott *Fekete József* és *Molnár József*, belső-bőcsi fitanítóknak kérelme, a melyben előadván azt, hogy a Bőcs községében legközelebb dühöngött tűzvész annyira elpusztítá az egyháztágok behordott termését, hogy azok egészen tehetetlenné lettek az egyházi hivatalnokok fizetésére; kérik azért, hogy az egyházkerület nevezett folyamodókat valamely segélyben részesítse.

Folyamodók kérelme az egyházmegyéhez tételik át lehető figyelembe való vétel végett és pedig azon oknál fogva, mert az egyházmegyének áll elsősorban módjában az, hogy az ily helyi körülmények folytán előálló szükségeknek mérvét és valódiságát legbiztosabban megítélhesse és ahoz képest intézkedjék.

96. Tárgyalás alá vétetett *Osváth Bertalan*, nekéseni tanítónak folyamodványa, a melyben előadja, hogy, minthogy a nekéseni lelkésznek, missioi teendői miatt gyakran hosszabb ideig távol kell lennie egyházától, e

miatt az ő templomi szolgálatai nagy mértékben felszaporodtak, kéri azért, hogy e szolgálatokért bizonyos segélyben részesíttessék.

Minthogy a nekéseni lelkész, missioi szolgálataiért külön díjazásban részesül, ez ügy, méltányos elintézés végett, a felsőborsodi egyházmegyéhez tétetik át.

97. Olvastatott a *dédesi* egyház kérelme. Ebben az egyház előadja, hogy egyházkerületünk, legközelebbi nyári közgyűlése alkalmából, a dédesi egyházat 100 frt domesztikai segélyre ajánlotta; e folyó hó 11-én támadt tűz azonban végképen elpusztította az egyház tanítólakának melléképületeit, a csak nem régen épült tanterem tetőzetét pedig egészen le kellett rombolni, hogy a pusztító elem tovább terjedése megakadályoztassék; ezenkívül a többi egyházi épületek javítása is mulhatlanul szükségessé váltott. Ily szomorú helyzetében kéri az egyházkerületet, hogy hasson közre abban, hogy az egyházi közalaptól 300 forint segélyt nyerhessen.

Az egyház kérelme, tekintettel szenvedett veszteségeire, pártolólág fog a convent elé felterjesztetni.

98. Mindezen jegyzőkönyvi pontok
Meghitelesítették.

Törvényszéki ügy.

A tiszáninneri ev. ref. egyházkerület bíróságának 1887. szeptember 27-én tartott ülésében felvett jegyzőkönyve.

Jelen voltak a bíróság részéről: Kuu Bertalan, püspök és Ragályi György, egyházmegyei gondnok, mint elnökök; Debreczeni Gábor, Nagy Pál, Bornemisza József, Kálniczky János, Vajányi Lajos, Makay Dániel, esperesek; Komáromy László, Lükő Géza, Csíder Károly, Kovács Károly, gondnokok; Béki Sámuel és Balogh Béla, tanácsbírák, mint bírák és Debreczeni Bertalan, egyházkerületi világi főjegyző, mint jegyzőkönyvvezető.

A tiszáninneri ev. ref. egyházkerület törvényszéke, mint főlebbviteli bíróság, a *Pecsenye István* és társai által panaszszal megtámadott pthrügyi lelkészválasztási ügyet, melyben az alsözempléni egyházmegye törvényszéke, Sárospatakon, 1887. augusztus 30-án hozott ítéletével, az 1887. május 30-án a pthrügyi egyházban foganatosított lelkészválasztást jóváhagyta s a vizsgálat költségeit a letett óvadékból rendelte fedeztetni: panaszolkodók főlebbezése folytán, vizsgálat alá vevén, alólírt helyen és időben következőleg

í t é l t:

Az alsözempléni egyházmegye fennebb idézett keletű ítélete, a vizsgálati költségekre vonatkozó részének helybenhagyása mellett, érdemi részében megváltoztatik s a pthrügyi egyházban 1887. évi május 30-án foganatosított lelkészválasztás megsemmisítetik, s ugyanazon jelöltek közt új választás rendeltetik el.

I n d o k o k:

Meg kellett semmisíteni a lelkészválasztást azért, mert a gyülekezet választóképes tagjai névsorának összeállítására vonatkozó és az egyházi törvény 197. §-ában foglalt szabályok meg nem tartottak. Az idézett törvényszakas az ugyanis azt rendeli, hogy a gyülekezet *választóképes* tagjainak névsora a presbyterium által *idejekorán* egybeállíttassék, az a választáselőtti vasárnapon, a reggeli istenitisztelet végeztével, a nép előtt felolvastassék és lehető megtekintés vagy felszólalás végett, alkalmas helyen letéttessék, aztán a presbyterium által kiigazíttassék és teljesen elkészítve, aláírásuk által hitelesíttessék. A jelen választási ügyben 3 névsor szerepel. Ezek közül azonban a törvény eme rendelkezésének egyik sem felel meg.

Be van bizonyítva ugyanis, hogy a presbyterium által összeállított, 161 tagot feltüntető, a választáselőtti vasárnapon kihirdetett névsor nem az egyházközség *választóképes* tagjainak, hanem az összes egyháztagnak névsora, a mit bizonyít az a körülmény, hogy a kihirdetés alkalmával a kihirdető által kijelentetett, hogy ezen névsorban levők közül többen, egyházi tartozásaikat nem fizetvén ki, az ilyenek választók nem lesznek.

Hogy a presbyterium maga sem tartotta ezen névsort a választóképes egyháztagnak lajstromának, mutatja az a körülmény, miszerint, noha ezen névlajstrom lett közszemlére kitéve, nem ez lett az esetleges felszólalások folytán kiigazítva, hanem a presbyterium egy újabb, 104 egyháztagnak magában foglaló névsort készített, s ámbár ezen újabb névsor sem fel nem olvastatott a gyülekezet előtt a törvényben előírt időben, sem kitéve nem lett, mégis ezt igazítá ki a presbyterium 102-re s ezt látta el aláírásával.

A mi végre a harmadik, 135-ös névsort illeti, a melynek alapján foganosított a neheztelt lelkészválasztás, ezt még többi társai között is legkevésbé lehet a törvényben előírt névsornak tekinteni; mert, eltekintve attól, hogy a vizsgálati jegyzőkönyv adatai szerint 12 olyan egyén íratott be, a kik egyházi tartozásaikat szabályszerű időben le nem fizették, ezen névsor a presbyterium által nem „*idejekorán*,” hanem a választás reggelén lett összeállítva s illetve aláírva; ez a választást megelőző vasárnap ki nem hirdettetett; közszemlére kitéve nem volt, s így szabályszerűen kiigazítottnak és teljesen elkészítettnek nem volt tekinthető; ennek alapján tehát a választás nem volt foganosítható, s amennyiben az mégis ennek alapján foganosított: mint szabályellenes választás meg volt semmisítendő.

A perköltségekre vonatkozólag helyben kellett hagyni az ítéletet egyrésztől azért, mert az első bírósági ítélet ezen részében neheztelve nem lett; de másrésztől azért is, mert egyházkerületi szabályrendeletünk a megtámadott lelkészválasztás alkalmával, 50 frt óvadékot épen a vizsgálati költségek fedezésére rendel letétetni.

Kelt Miskolcon, a tiszáninneni ev. ref. egyházkerület bíróságának 1887. évi szeptember 27-én tartott ülésében.

Ragályi György,
világi elnök.

Kun Bertalan,
ev. ref. püspök, mint elnök.

Debreczeni Bertalan,
egyházker. világi főjegyző.

Jegyzették: *Mitrovics Gyula*, egyházkerületi egyházi főjegyző, 1, 2, 3, 4, 5, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 30, 38, 39, 40, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 84, 95, 96, 97, 98. pontot.

Debreczeni Bertalan, egyházkerületi világi főjegyző, 6, 7, 8, 9, 20, 31, 32, 36, 37, 41, 42, 43, 62, 63, 76, 77, 78, 85, 86, 87. pontot s a törvényszéki ügyet.

Kérészy Barna, egyházkerületi egyházi aljegyző, 33, 34, 55, 66, 67, 68, 90, 91, 92, 93, 94. pontot.

Dr. Kovács Gábor, egyházkerületi világi aljegyző, 10, 11, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 35, 44, 59, 60, 61, 64, 65, 69, 70, 71, 79, 81, 82, 83, 88, 89. pontot.

A jegyzőkönyvben foglalt tárgyak rövid kimutatása.

1. A gyűlés megnyitása.
2. A képviselők igazoltatnak.
3. Némely képviselők elmaradása tudomásul vétetik.
4. Balogh Béla, egyházkerületi tanácsbíró az esküt leteszi.
5. Ragályi György adománya a főleánynövelde javára.
6. Egyházkerületi egyházi tanácsbíróságra újabb szavazat rendeltetik el Fejes István és Orémus Dániel között.
7. Az egyetemes névtár ügye.
8. A pusztafalusi egyház iskolájára vonatkozó jelentés beváratik.
9. Meczner Gyulának alapítványlevele visszaadatik.
10. A sárospataki vallás- és egyháztudományi szak tanulmányi és vizsgálati rendszabálya.
11. Ugyanazon szak tan- és fegyelmi rendszabályainak módosítása.
12. A missziói lelkészek teendői megállapíttatnak.
13. Az eperjesi alakuló főkegyház segélyre ajánltatik.
14. Szabó Endre, minaji lelkész kérvénye.
15. A jenkei missziói kör alakítása.
16. Komjáthy Gábor, szentesi lelkész kérvénye.
17. Felterjesztés a conventhez a «Családkönyvek» ügyében.
18. Teleky Péter, az egyházkerületi tanácsbírósról lemondván, egy világi tanácsbírói hely betöltésére a szavazat elrendeltetik.
19. Meczner Béla, a sárospataki főiskolai igazgató-tanács tagjául megválasztatik.
- 20—29. Különbféle miniszteri leíratok tudomásul vétetnek.
30. Miniszteri leírat a parallel osztályok felállítása tárgyában.
31. A dunántúli egyházkerület indítványa a Baldácsy-alapítvány kezelését illetőleg.
32. Beöthy Zsigmond levele a közalap hátrálékainak befizetése tárgyában.
33. A könyvvásárlást előmozdító bizottság levele.
34. A tornai egyházmegye és a gesztelyi ref. lelkész által benyújtott vallássérelmi panaszok a convent elé terjesztetnek.
35. «Az egyházi közigazgatás kézikönyve» és «Magyarország tisztí cím- és névsora» pártolásra ajánltatik.
36. Jelentés a rimaszombati gimnázium állapotáról.
37. Jelentés az egyházkerületi leánynöveldekről.
38. Kérészy István igazgatói jelentése a sárospataki gimnázium létszámáról.
39. Maklári Pap Miklósnak főiskolai könyvraktárnokká való megválasztatása megerősítettetik.
40. A főiskolai tornacsarnoknak használata, az állami tanító-képezde ifjainak megengedtetik.
41. A Pálóczi Horváth Mária-féle műegyetemi ösztöndíjak, a folyamodók közül Emődy Lászlónak és Szabó Bertalannak adatnak oda.
42. A Katona Zsigmond és társa elleni per megszüntetése.
43. Jelentés a főiskolai magtári perekről.
44. A főiskolai levéltár rendezése.
45. Az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság jelentése a népiskolai oktatás állapotáról.
46. A felszeretlen iskolák a segélyosztásnál figyelembeveendőek.
47. A községi iskolák az iskolai látogatók által meglátogatandók.
48. Az iskolai anyakönyvek pontos vezetése szorgalmaztatik.
49. A házi-ipar a népiskolákban tanítandó.
50. A sárospataki irodalmi kör újlag megsürgettetik, hogy a «népiskolai tantervet» készítse el.
51. A névkönyvhöz szükséges adatok a szerkesztőhöz betűrendben összeállítva küldendők el.

52. A tanügyi bizottság előadójául Idrányi Ferenc választatik meg.
53. Az olyan tanítók, a kik nem az egyházkerület által kijelölt tankönyveket tanítják, névszerint bejelentendők.
54. A népiskolai ügy állapotáról szóló jelentésnek, a jegyzőkönyvbe való felvételére vonatkozólag, előintézkedés tétetik.
55. A püspöki hivatal jelentése az abauj-vajkóci templomügyben.
56. Papválasztások az abauji egyházmegyében.
57. A g.-bátori tanítói és a h.-bődi lelkészi és tanítói díjlevelek megerősítettnek.
58. A szent-istván-baksai tanítói díjlevél, kiegészítés végett, visszatétetik az abauji egyházmegyéhez.
59. A Szondy-Kenessey alapítvány ez évben a tornyos-németii egyháznak adatik.
60. Édes Albert hagyománya.
61. Nyilas Alajosné kérvénye.
62. A tokaji egyház eladási kérvénye.
63. A szomotor-b.-vécsi egyház vételi jogügylete.
64. A vési és tokaji lelkészek, a szavazás elmulasztása miatt reájok rótt bírság alól felmentetnek.
65. A király-helmei egyház kérvénye a képezdei tőketartozás elengedése tárgyában.
66. A barcikai egyház folyamodványa az egyházmegye határozata ellen.
67. A felsőborsodi egyházmegyében történt tanítói változások.
68. A felsőborsodi egyházmegye indítványa a tanítóváltozásokra nézve, az egyházmegyékhez tétetik át véleményadás végett.
69. A s.-ivánkai egyház kérelme.
70. A pályázati képesítésről szóló szabályzat átnézése végett bizottság neveztetik ki.
71. Botos József, segédlelkész kérelme.
72. Doktor Gyula, felső-barcikai lelkész indítványa a vasárnap megszentelése tárgyában.
73. A felsőborsodi egyházmegye a «Prot. Irod. Társaság» alapító tagjai közé lép.
74. Tóth Jánosnak nagy-barcai lelkészsze történt megválasztása tudomásul vétetik.
75. Böszörményi Károlynak egyházmegyei tanácsbíróvá, Izsépi Vilmosnak pedig egyházmegyei világi aljegyzővé történt megválasztatása tudomásul vétetik.
76. A bátka-rakottyási lelkészi díjlevél továbbra is érvényben marad.
77. A zeherjei lelkészi és tanítói, az alsó-pokorági tanítói és a g.-kisfaludi szintén tanítói díjlevelek megerősítettnek.
78. Az ungi egyházmegye indítványa a papi özvegyi kegyévre vonatkozólag, véleményadás végett az egyházmegyékhez tétetik át.
79. Makay Endre árváinak kérvénye.
80. A lucskai egyház tanítói díjlevele megerősítettik.
81. A tornai egyházmegyei tanító-testület fölterjesztése az országos közalapban való részesülhetés tárgyában.
82. Kecskeméthy Sámuelnek 40 frt évi állandó segély adatik.
83. Az égerszögi-kánói presbyterium kérvénye.
84. Meczner Béla, továbbá az alsózempléni, gömöri és tornai egyházmegye a «Prot. Irodalmi Társaság» alapító tagjai közé lépnek.
85. Nagy Sándor, kis-tárkányi segédlelkész folyamodnya szolgálati bizonyítványának kiállítása iránt.
86. Az ennek alkalmából hozott elvi fontosságú határozat beillesztése, a pályázati képességre vonatkozó szabályrendelet némely pontjai felett javaslat készítésével megbízott küldöttségre bízatik.
87. Dr. Baczoni Lajos kérvénye.
88. A besztercei egyház kérő-ívei visszaküldendők a bizottsághoz.
89. Bodnár Miklós, kovács-vágási lakos folyamodványa.
90. Czinyéri Barna kérvénye.
91. Pányoki Józsefné felebbezése.

92. Császár Pálné folyamodványa.
 93. Nagy Károly, szomotori lelkész segélykérvénye.
 94. Tatár Mihályné kérvénye.
 95. Fekete József és Molnár József, belső-bücsi fitanítók kérelme.
 96. Osváth Bertalan, nekéseni tanító folyamodványa.
 97. A dédesi egyház kérelme a conventhez terjesztetik fel.
 98. A jegyzőkönyv hitelesítése.
 Törvényszéki ügy: A pthrügyi lelkészválasztás megsemmisítettetik.

Betűrendes tárgymutató

arra, hogy mely határozatok mely hivatalokra, testületekre vagy egyesekre tartoznak.

- A**bauji egyházmegyét 8., 58.
 Alsóborsodi egyházmegyét 95.
 Alsözempléni egyházmegyét 63.
Bacsoni Lajos, tanárt 85.
 Barcikai egyházat 66.
 Bátikai egyházat 76.
 Bodnár Miklóst 89.
 Conventet 7., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 31., 34., 97.
 Conventi képviselőket 31.
 Császár Pálnét 92.
 Czinyéri Barnát 89.
 Debreczeni Gábor, esperest 70., 86.
 Debreczeni Bertalan, főjegyzőt 70., 86.
 Dédesi egyházat 97.
Egerszögi presbyteriumot 83.
 Egyházkerületi leánynöveldei felügyelő-bizottságot 37.
 Egyházi iskolai látogatókat 47., 53.
 Espereseket általában 6., 18., 32., 45., 46., 51., 68., 78., 85.
 Felsőborsodi egyházmegyét 96.
 Felsőzempléni egyházmegyét 92.
 Fejes István, főiskolai aligondnokot 6.
 Főiskolai akadémiai széket 11.
 » gazdasági választmányt 39., 42.
 » igazgatóságot 40.
 » igazgató-tanácsot 41., 43., 44.
 » theologiai tanári kart 10.
Gömöri egyházmegyét 76.
 Irodalmi kört 50.
 Iskolai előjárókat 49.
 Jenkei lelkészt 15.
 Kecskeméthy Sámuel 82.
 Komjáthy Gábort 16.
 Lászlófalvi egyházat 68.
 Lelkészeket általában 33., 35., 88.
 Maklári Pap Miklóst 39.
 Meczner Bélát 19.
 Nagy Károly, szomotori lelkészt 93.
 Nagy Sándor, tárkányi segédlelkészt 85.
 Nyilas Zsuzsánnát 61.
 Orémus Dánielt 6.
 Osváth Bertalant 96.
 Pányoki Józsefnét 91.
 Püspöki hivatalt 7., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 34., 55., 65., 69., 94., 97.
 Radácsi Györgyöt 54.
 Ragályi Györgyöt 5.
 Szomotori egyházat 63.
 Tanítókat általában 48.
 Tatár Mihálynét 94.
 Teleky Pétert 18.
 Tokaji egyházat 62.
 Tornai egyházmegyét 81.
 Tóth Dánielt 70., 86.
 Ungi egyházmegyét 79.
 Vajányi Lajos, esperest 52., 83.